

A MAN ÁZSIA IRODALMI DÍJ GYŐZTESE

*Vigyázzatok
Anyára!*

*finep
selection*

KYUNG-SOOK SHIN

KYUNG - S O O K S H I N

*Vigyázzatok
Anyára!*

Első kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, Szeged, 2012

„SZERESS, AMÍG TUDSZ”

Liszt Ferenc

I.

SENKI SEM TUDJA

EGY HETE MÁR, HOGY ANYA ELTŰNT.

A család a legidősebb bátyád, Hjongcsol házában gyűlt össze, hogy kupaktanácsot tartson. Úgy határoztok, hogy szórólapokat készítek, és szétosztjátok őket ott, ahol utoljára látták anyát. Első lépésként, ebben mindenki egyetért, meg kell tervezni a szórólapot. Persze, a szórólap elég régimódi eszköz egy ilyen vészhelyzetben. De egy eltűnt személy családjának nem sok lehetősége van, és ez az eltűnt személy nem más, mint az édesanyátok. Mindössze annyit tehettek, hogy kitöltitek a rendőrségi űrlapot, átkutatjátok a környéket, megkérdezitek a járókelőket, nem láttak-e valakit, aki hasonlít anyára. Az öcséd, akinek online ruhaboltja van, azt mondja, feltett valamit a netre édesanyád eltűnéséről, és leírta, hol látták őt utoljára; feltöltött egy képet is, és arra kérte az embereket, értesítsék a családot, ha látták őt. Te inkább ott keresnéd őt, ahol szerinted megfordulhat, de tudod, milyen: egyedül nem ismeri ki magát a városban. Hjongcsol rád osztja a szórólap megírásának feladatát, hiszen te úgyis írásból élsz. Elpirulsz, mintha valami illetlenségén kaptak volna. Nem vagy

biztos benne, hogy a soraid hozzájárulhatnak ahhoz, hogy megtalálják anyát.

Amikor 1938. július 24-ét adod meg anya születési idejének, az apád kijavít: azt mondja, édesanyád 1936-ban született. A hivatalos iratokban 1938 van feltüntetve, de anya állítólag 1936-ban született. Ezt most hallod először. Apád azt mondja, akkoriban mindenki így tett. Mivel sok gyerek nem érte meg a harmadik hónapot, az emberek csak pár évvel később jelentették be hivatalosan a születésüket. Már éppen átjavítanád a 38-at 36-ra, amikor Hjongcsol közbeszól, hogy mégis inkább 1938-at írd, mert ez a hivatalos dátum. Úgy gondolod, egy házilag írt szórólap esetében talán nem kellene ennyire precíznek lenni, hiszen nem a hivatalban vagytok. De azért engedelmesen meghagyod a 38-at, közben pedig arra gondolsz, vajon a július 24. megfelel-e a valóságnak.

Pár éve édesanyád azt mondta:

– Ne ünnepeljük külön a születésnapomat!

Apa születésnapja egy hónappal anyáé előtt van. A születésnapokon és egyéb ünnepeken mindig hazalátogattatok a testvéreiddel Csongupba. A szűk család összesen huszonnégy emberből állt. Anya szerette, ha az összes gyereke és unokája ott nyüzsgött a házban. A nagy esemény előtt pár nappal friss kimcsit készített, elment a piacra húsért, és felszerelkezett fogkrémmel meg fogkefével. Lelkesen sajtolta a szezámolajat, pirította és örölte a szezám- meg a perillamagot, hogy minden gyerekének adhasson belőle egy-egy üveggel. Édesanyád a vendégségek előtt láthatóan lelkes volt: a szavai és a gesztusai büszkeségről árulkodtak, amikor a szomszédokkal vagy az ismerősökkel beszélgetett. A fészkerben különböző méretű üvegekbe

töltve sorakozott a szilva- meg a szamócalé, amit friss gyümölcsből készített. Anya befőttesüvegei csurig voltak apró ecetes királyhalal, szardellapasztával vagy ecetes kagylóval, amit a család városban élő tagjainak készített. Amikor megtudta, hogy a hagyma nagyon egészséges, hagymalevet csinált, a tél beállta előtt pedig édesgyökeres sütőtöklevet. Édesanyád háza olyan volt, mint egy élelmiszerüzem; szakmányban készült a sok szósz, a savanyú babpüré meg a hántolt rizs, egész évre ellátva a családot. Egy idő után a gyerekek egyre ritkábban ruccantak le Csongupba, anya és apa viszont gyakrabban jött Szöulba. Ekkor kezdtétek el étteremben ünnepelni a születésnapjukat. Így volt a legegyszerűbb. Aztán anya felvetette:

– Ünnepeljük együtt az én születésnapomat is apátokéval!

Azt mondta, főlőleges külön-külön ünnepelni a születésnapjukat, főleg hogy mindkettő nyár derekán van, ráadásul két ünnepnap közelében, amelyeket alig pár nap választ el egymástól. A család kezdetben ellenállt, hiába kötötte az ebet a karóhoz anya, és amikor nem volt hajlandó felutazni a városba, néhányan meglátogatták, hogy otthon köszöntésék fel. Aztán rövidesen mindenki apa születésnapján ajándékozta meg anyát is. Végül anya hivatalos születésnapja szép csöndben feledésbe merült. Anya szekrényében pedig egyre csak gyűlt az át nem adott zoknik – imádott zoknit venni a családnak.

NÉV: Park Szonjo

SZÜLETÉSI IDŐ: 1938. július 24. (69 éves)

MEGJELENÉS: Alacsony, őszülő, dauerolt haj, kiugró pofacsont. Eltűnésekor égszínkék blúzt, fehér blézert és bézs rakott szoknyát viselt.

ELTŰNT: A Szöul pályaudvarnál, a metrómegállóban.

Sehogy sem tudjátok eldönteni, anya melyik képét válasszátok. Abban mindenki egyetért, hogy a legfrissebbet, csakhogy senkinek sincs friss képe róla. Eszedbe jut, hogy anya egy idő óta nem szerette, ha fényképezik. Még a családi fotókról is lemaradt. Anyáról legutóbb apa hetvenedik születésnapján készült fénykép. Anya nagyon szép volt a halványkék hanbokjában, a frissen csináltatott frizurájával és a vörösre rúzoszott szájával. Az öcséd szerint édesanyád egészen másképp néz ki ezen a képen, mint amikor eltűnt. Szerinte az emberek még akkor sem ismernék fel, ha kivágnátok és felnagyítanátok. Azt mondja, hogy amikor föltette ezt a fotót az internetre, az emberek ilyeneket írtak: „Csinos az anyukád, az ilyen nők nem szoktak eltűnni.” A család abban marad, hogy mindenki megnézi, van-e másik képe anyáról. Hjongcsol rád parancsol, hogy írd még valamit a szórólapra. Amikor rámeredsz, azt mondja, találj ki hatásosabb mondatokat, hogy megessen rajtatok az emberek szíve. Hogy megessen rajtatok az emberek szíve? Amikor azt írod: *Kérjük, segítsenek megtalálni az édesanyánkat!*, azt mondja, ez így túl egyszerű. Amikor azt írod: *Eltűnt az édesanyánk*, azt mondja, hogy az „édesanyánk” túl hivatalos, inkább azt kellene írni, hogy az „anyukánk”.

Amikor azt írod: *Eltűnt az anyukánk*, azt mondja, ez így túl gyerekes. Amikor azt írod: *Kérjük, értesítsenek minket, ha látják ezt az asszonyt*, rád rivall:

– Miféle író vagy te?

Semmi sem jut az eszedbe, ami megfelelne Hjongcsol ízlésének.

A második legidősebb bátyád közbeszól:

– Ha beleírnád, hogy a megtaláló jutalmat kap, rögtön eljutna az emberek szívéig.

Amikor azt írod: *Nem leszünk hálátlanok*, a sógornőd azt mondja, hogy ilyet nem lehet írni; az emberek csak akkor figyelnek fel a hirdetésre, ha konkrét összeget írtok bele.

– Akkor mennyit írjak?

– Egymillió von?

– Az nem elég.

– Hárommillió von?

– Szerintem még az is kevés.

– Akkor legyen ötmillió von!

Ez ellen senkinek nincs kifogása. Leírod: *A nyomravezető ötmillió von jutalmat kap* – és kiteszed a pontot. A második legidősebb bátyád szerint azt kellene írnod: *5 millió von jutalom*. Az öcséd azt mondja, az *5 millió vont* nagyobb betűkkel kellene írni. A család abban marad, ha találnak jobb képet anyáról, e-mailben átküldik neked. Téged bíznak meg, hogy bővítsd ki a szöveget, és nyomtasd ki a szórólapokat. Az öcséd vállalja, hogy eljön értük, és mindenkinek eljuttatja a családban. Amikor felveted:

– Kereshetnének valakit, aki szétosztja a szórólapokat – Hjongcsol azt feleli:

– Azt nekünk kell megoldanunk. Akinek van ideje, az hét közben is osztogathatja őket, hétvégén pedig együtt csináljuk.

– Így sosem fogjuk megtalálni anyát – dűnnyögöd.

– Nem ülhetünk ölbe tett kézzel; megteszünk mindent, amit csak lehet – förmed rád Hjongcsol.

– Hogy érted azt, hogy megteszünk mindent, amit csak lehet?

– Hirdetést adunk fel az újságban.

– Ez minden, amit tenni tudunk? Veszünk egy kis reklámfelületet?

– Miért, te mit akarsz csinálni? Mondjunk fel holnap a munkahelyünkön, és kutassuk át a várost? Ha így megtalálnánk anyát, biztosan megtenném.

Nem vitatkozol Hjongcsollal, mert rájössz, hogy órá háritod az összes felelősséget, mint mindig. Hjongcsolnál hagyjátok apát, és elindultok haza. Ha nem indultok el most, csak tovább fajul a vita. Már egy hete ez megy. Összejöttök, hogy megbeszéljétek, hogyan tudnátok anya nyomára bukkanni, amíg valaki hirtelen elő nem hozakodik valamivel, amivel a többiek régebben megsértették őt. Az elfojtott, szőnyeg alá söpört problémák addig-addig gyűltek bennetek, hogy végül mindenki bőszen ordított, fújta a füstöt, és csapkodta az ajtókat.

Amikor megtudtad, hogy anya eltűnt, ingerülten megkérdezted, miért nem ért rá senki ebből a nagy családból, hogy elmenjen érte meg apáért a Szöul pályaudvarra.

– Miért, te hol voltál?

Én? Hirtelen elnémultál. Te csak négy nap múlva értesültél anya eltűnéséről. Mindnyájan egymást okoltátok anya eltűnéséért, és mindnyájan meg voltatok sértve.

Miután eljössz Hjongcsoltól, felülsz a metróra, de a Szöul pályaudvarnál leszállsz. Itt tűnt el anya. Hatalmas a tülekedés, az emberek súrolják a vállad, miközben átverekszed magad a tömegen, hogy eljuss ahhoz a ponthoz, ahol anyát utoljára látták. Az órára pillantasz. Három óra. Anya is pont ekkor tűnt el. Emberek lökdösődnek körülötted, ahogy a peronon állsz, azon a helyen, ahol anyát elszakították apától. Senki sem kér elnézést. Anya is csak állt itt, tanácstalanul, a nagy tülekedés közepette.

Mire emlékszünk egy emberrel kapcsolatban? Mire emlékszel anyával kapcsolatban?

Amióta megtudtad, hogy anya eltűnt, semmire sem tudsz rendszeren koncentrálni, mert egyfolytában ostromolnak a váratlanul fel-felbukkanó gondolatok. Meg a bánat, ami elválaszthatatlan kísérője ezeknek az emlékeknek. Annak idején, pár nappal azelőtt, hogy a szülővárosodból felköltöztél a nagyvárosba, anya elvitt téged a piacra, egy ruhaboltba. Kiválasztottál egy egyszerű ruhát, mire ő feltartott egy másikat, aminek fodrok szegélyezték a pántját meg az alját.

– Mit szólsz ehhez?

– Nem – toltad el magadtól.

– Miért nem? Próbáld csak fel!

Anya, aki akkor még fiatal volt, nagyra nyitotta a szemét a csodálkozástól. A fodros ruha fényévekre volt a piszkos törülközőtől, amit anya a feje köré szokott tekerni, és amit azért viselt, akárcsak a többi parasztasszony, hogy valami felszívja az izzadságot a homlokáról munka közben.

– Gyerekes.

– Az lenne? – kérdezte anya, de közben úgy vizsgálta a ruhát, mintha soha többé nem akarná visszatenni. – Én felpróbálnám a helyedben.

Hozzátetted, hogy még csak nem is a te stílusod, mert rosszul érezted magad, amiért gyerekesnek nevezted a ruhát.

– Nem, nekem tetszenek ezek a ruhák, csak éppen soha nem hordhattam ilyet – felelte anya.

Fel kellett volna próbálnom azt a ruhát. Leguggolsz oda, ahol valószínűleg anya is kuporgott. Pár nappal azután, hogy kiharcoltad magadnak azt az egyszerű ruhát, ugyanerre az állomásra érkeztél

meg anyával. Erősen fogta a kezed; úgy tört utat az emberáradatban, hogy az még a tekintélyesen fölétek magasodó épületeket is elbátortalanította volna. Aztán keresztülvágott a téren, hogy az óratorony tövében megvárja Hjongcsolt. Hogy tűnhet el egy ilyen ember? Amikor a metró fényszórói felvillannak az állomáson, az emberek előrerohannak, gyors oldalpillantást vetve rád, amint ott kuporogsz a kövezeten. Talán még haragszanak is rád, amiért útban vagy.

Amikor édesanyád keze elszakadt apádétól, te éppen Kínában voltál. A Pekingi Könyvvásáron jártál az író társaiddal. Éppen a könyved kínai fordítását lapozgattad az egyik standnál, amikor az édesanyád elveszett a Szöul pályaudvarnál.

– Apa, miért nem fogtatók egy taxit? Ez nem történt volna meg, ha nem metróval mentek!

Apa azt mondta, arra gondolt, minek menjenek taxival, amikor a pályaudvar közvetlen összeköttetésben áll a metróállomással. Ha valami történik – főleg, ha valami rossz dolog –, az ember többször is újraél bizonyos pillanatok. Pillanatok, amelyekről azt gondolja: nem kellett volna megtennem. Amikor apa közölte a testvéreiddel, hogy anyával egyedül is eltalálnak Hjongcsolhoz, miért egyeztek bele a testvéreid, holott máskor nem szoktak? Amikor a szüeleitek látogatóba jöttek, valaki mindig kiment eléjük a Szöul pályaudvarra vagy a buszpályaudvarra. Mi készítette arra apát, aki mindig valamelyik családtaggal vagy taxival szokott utazni a városban, hogy aznap a metró mellett döntsön? Apa és anya futott a metróhoz, amely éppen akkor érkezett be a megállóba. Apa felszállt, de amikor hátranézett, anya nem volt ott. Szerencsétlenségükre szombat délután volt, csúcsforgalom. A tömeg elsodorta anyát apa mellől, és

mire anya összeszedte magát, a metró már elindult. Anya táskája apánál volt. Vagyis amikor anya egyedül maradt a metróállomáson, minden nélkül, te éppen elhagytad a könyvvásárt, és elindultál a Tienanmen tér felé. Ez volt a harmadik látogatásod Pekingben, de még egyszer sem tetted be a lábad a Tienanmen térre, csak buszból vagy kocsiból láttad. A csoportotokat kalauzolók diák felajánlotta, hogy vacsora előtt még elvisz benneteket a térre, és a csoport örült az ötletnek. Mit csinálhattok édesanyád egyedül a Szöul pályaudvaron, amikor ti kiszálltatok a taxiból a Tiltott Város előtt? A csoport belépett a Tiltott Városba, de rögtön ki is fordult onnan. Az épület csak részben volt nyitva, mert éppen felújították, és már közeledett a zárás ideje. Egész Pekinget tatarozták, hogy felkészítsék a következő évi olimpiára. Eszedbe jutott egy jelenet *Az utolsó császár*ból, amelyben az idős Pu Ji visszatér a Tiltott Városba, gyerekkori otthonába, és megmutatja egy fiatal fiúnak a dobozt, amit még régen rejtett el a trónszékbe. Amikor leveszi a doboz fedelét, a tücsök, amit gyerekként tett bele, még életben van.

Amikor elindultatok a Tienanmen tér felé, az édesanyád vajon elvesztem állt a lökdösődő tömeg közepén? Vajon arra várt, hogy valaki érte jön? A Tiltott Várost és a Tienanmen teret összekötő út is felújítás alatt állt. Jól lehetett látni a teret, de csak egy tekervényes labirintuson keresztül lehetett eljutni oda. Miközben a Tienanmen tér fölött lebegő sárkányokat figyelted, édesanyád talán kétségbeesetten rogyott össze a folyosón, a nevedet kiáltozva. Miközben nézted, hogyan nyílnak ki a Tienanmen tér acélkapui, hogy egy szakasznyi rendőr magasra emelt lábbal átmasírozhasson rajta, és félárbocra engedje az öt csillaggal díszített vörös nemzeti lobogót, az édesanyád talán a Szöul pályaudvar labirintusában bolyongott. Tudod, hogy ez az igazság, mert erről számoltak be azok, akik a kérdéses időben a

pályaudvaron voltak. Azt mondták, láttak egy idős hölgyet, aki nagyon lassan vonszolta magát, és időnként leült a kőre, vagy gyámoltalanul álldogált a mozgólépcsőknél. Volt, aki szerint az idős hölgy sokáig üldögélt a pályaudvaron, aztán felszállt egy beérkező metró-szerelvényre. Néhány órával azután, hogy az édesanyád eltűnt, a csoportoddal taxiba szálltatok, hogy végighajtsatok az éjszakai városban a kivilágított, nyüzsgő Snack utcáig, ahol a vörös lámpák alatt összebújva megkóstoltátok az ötvenhat fokos kínai pálinkát, és tűzforró, csiliolajban párolt rákot ettetek.

Apa leszállt a következő megállónál, és visszament a Szöul pályaudvarra, de anya már nem volt ott.

– Hogy tévedhetett el ennyire csak azért, mert nem ugyanarra a metróra szállt fel? Minden ki van írva. Anya tudja, hogyan kell telefonálni. Felhívhatott volna minket egy telefonfülkéből.

A sógornőd meg volt győződve róla, hogy valami történt; nem fért a fejébe, miért nem talált el anya a saját fiához, csak azért, mert nem ugyanazzal a szerelvényel utazott, mint apa. Valami történt anyával. Ez egy olyan ember véleménye volt, aki szeretett öregaszszonyként tekinteni anyára.

Amikor azt mondtad:

– Anya is eltévedhet –, a sógornőd döbbenten meresztgette a szemét. – Tudod, milyen anya mostanában – magyaráztad, mire a sógornőd grimaszolni kezdett, mintha nem értené, miről beszélsz. De a családod tudta, milyen anya mostanában. És azt is tudta, nem biztos, hogy megtaláljátok.

Mikor is jöttél rá, hogy anya nem tud olvasni?

Az volt az első leveled, amit anya diktált Hjongcsolnak, nem sokkal azután, hogy a testvéred a városba költözött. Hjongcsol annak a kisvárosnak a gimnáziumában érettségizett, ahol mindnyájan születetek, egy évig készült a köztisztviselői vizsgára, aztán a városba ment, hogy teljesítse az első megbízatását. Ez volt az első alkalom, hogy anyának el kellett válnia az egyik gyermekétől. Akkoriban a családnak még nem volt telefonja, ezért csak levélben lehetett kommunikálni. Hjongcsol levelei öles betűkkel íródtak. Édesanyád ösztönösen megérezte, mikor érkezik levél Hjongcsoltól. A postás délelőtt tizenegy óra körül jött, biciklijéről nagy táska lógott le. Azokon a napokon, amikor levél érkezett Hjongcsoltól, anya bejött a mezőről – vagy a patakról, ahol a szennyest mosta –, hogy személyesen vehesse át a postástól a levelet. Aztán megvárta, amíg hazazérsz az iskolából, a hátsó tornácra vezetett, és előhúzta Hjongcsol levelét.

– Olvasd fel! – mondta.

Hjongcsol levelei mindig így kezdődtek: „Drága Édesanyám!” Mintha könyvből tanult volna meg levelet írni, Hjongcsol először a család hogyléte felől érdeklődött, aztán közölte, hogy ő jól van. Azt írta, hogy apa unokafivérének feleségéhez hordja a szennyesét, aki hetente egyszer kimossa a ruháit, ahogy anya kérte. Beszámolt róla, hogy van mit ennie, és hogy sikerült alvóhelyet találnia, mivel mostanában a munkahelyén éjszakázik, majd arra kérte anyát, hogy ne aggódjon miatta. Hjongcsol azt is írta, hogy úgy érzi, bármit elérhet a városban, és hogy rengeteg terve van. Még azt az álmát is felfedte, hogy sikeres akar lenni, azért, hogy anyának könnyebb élete legyen. A húszéves Hjongcsol nagy gálánsan hozzátette: *Így*

hát, Édesanyám, ne aggódj miattam, és kérlek, vigyázz magadra! Amikor a levél fölött anyára sandítottál, láttad, hogy a hátsó kertben növő gyomokat vagy az ablakpárkányon sorakozó, szószokkal teli magas agyagcsuprokat bámulja. Úgy hegyezte a fülét, mint egy nyúl – egyetlen szót sem akart elmulasztani. Miután felolvastad a levelet, édesanyád megkért, hogy írd le, amit diktál. Anya első szavai ezek voltak: „Kedves Hjongcsol!” Te leírtad: *Kedves Hjongcsol!* Anya nem szólt, hogy tegyél felkiáltójelet utána, de te tettél. Amikor azt mondta: „Hjongcsol!”, te leírtad: *Hjongcsol!* Amikor anya szünetet tartott a megszólítás után, mintha elfelejtette volna, mit akart mondani, a füled mögé túrted a hajad, és készségesen, golyóstollal a kézben, a papír fölé hajolva vártad, hogy édesanyád folytassa a mondatot. Amikor azt mondta: „Az idő hidegre fordult”, te azt írtad: *Az időjárás hidegre fordult.* Anya mindig az időjárással folytatta a „Kedves Hjongcsol!” után. „Tavas van, kinyíltak a virágok.” „Nyár van, a rizsföldek száradni kezdtek.” „Jön az aratás, a rizsföld tömve van terméssel.” Anya tájszólásban beszélt, kivéve, amikor levelet diktált Hjongcsolnak. „Ne aggódj miattunk, és kérlek, vigyázz magadra! Anyád ezt az egy dolgot kéri tőled.” Anya leveleiből csak úgy áradtak az érzelmek: „Sajnálom, hogy nem lehetek a segítségedre.” Amint gondosan leírtad anya szavait, ő elmorzsolt egy kövér könnycseppet. Az utolsó sor mindig ugyanúgy szólt: „Egyél rendesen! Anya”

Harmadik lévén az öt gyerek közül, közelről lehettél szemtanúja anya félelmének és aggodalmának, amikor a bátyáid elköltöztek otthonról. Miután Hjongcsol elment, anya minden hajnalban megtisztogatta az ablakpárkányon sorakozó mázas cserépedényeket a hátsó udvarban. Mivel a kút elől volt, csak nehézkesen tudta

hátravinni a vizet, mégis minden egyes csuprot elmosott. Levette a fedelüket, és kívül-belül tisztára törölte az edényeket, hogy csak úgy ragyogtak. Közben halkan dudorászott:

– Ha nem választana el a tenger, nem fájna úgy a búcsúzás... –
Fürgén a hideg vízbe mártotta a rongyot, aztán fogta, kicsavarta, átdörgölte vele a csuprokat, és így énekelt: – Ugye, nem hagysz el?

Ha ilyenkor odaszóltál neki, könnyek gördültek le nagy, ártatlan szeméből.

Anya úgy szerette Hjongcsolt, hogy egy egész fazék ráment főzött neki, amikor a testvéred hazaért az iskolából, ahol késő estig tanult. Később, amikor néha fel-felemlegetted a dolgot, a barátod, Jubin azt válaszolta:

– Csak egy fazék rámen. Miért akadsz fönn ilyesmin?

– Hogyhogy miért akadsz fönn rajta? Akkoriban a rámen volt a minden! Titokban ettük, nehogy másnak is adni kelljen belőle!

De hiába magyaráztad el az eset jelentőségét, mert a barátod, aki városi gyerek volt, továbbra is azt gondolta, hogy semmiség az egész.

Amikor a rámen nevű finomság megjelent az életetekben, anya összes addigi főztjét felülmúlta. Anya megvette a ráment, és eldugta egy üres csuporba Hjongcsolnak. De a rotyogó rámen illata még az éjszaka közepén is felvert titeket álmotokból. Amikor anya rátok reccsent:

– Vissza az ágyba! –, az evéshez készülődő Hjongcsolra néztetek. Ő szánalomból megkínált benneteket egy-egy falattal. Mire anya megjegyezte:

– Ha ételről van szó, bezzeg mind előkerül –, azzal vizet töltött a fazékba, főzött még egy adag ráment, és elosztotta közted meg a testvéreid között. Ragyogó arccal szorongattátok a tálat, amiben több volt a lé, mint a tészta.

Miután Hjongcsol a városba költözött, anya, valahányszor az agyagcsupor után nyúlt, amibe a ráment szokta rejteni, feljajdult:

– Hjongcsol! –, és a térde felmondta a szolgálatot. Kivetted anya kezéből a rongyot, és a válla alá nyúlva felnyaláboltad őt. Édesanyád zokogásban tört ki, és képtelen volt elfojtani elsőszülött fia iránti heves érzelmeit.

Amikor a testvéreid távozása után anya búskomorságba zuhant, csak egyvalamiben tudtál segíteni neki: felolvastad a bátyáid leveleit, és iskolába menet bedobtad a postaládába a válaszleveleket. Még akkor sem sejtetted, hogy édesanyád soha életében nem merészkedett a betűk mezejére. Feltűnhetett volna, hogy anya nem tud sem írni, sem olvasni, hiszen már gyerekkorodban rád hagyatkozott; te olvastad föl neki a leveleket, és a válaszokat is te írtad meg. De te ezt is csak ugyanolyan házimunkának tartottad, mint a mályvaszedést a kertben vagy a petróleum beszerzését. Miután elköltöztél otthonról, anya bizonyára nem bízott meg mást a feladattal, mert egyetlenegy levelet sem kaptál tőle. Vajon azért, mert te sem írtál neki? Lehet, hogy a telefon miatt. Amikor beköltöztél a városba, a falu előljárója beszereltetett a házába egy nyilvános telefonkészüléket. Ez volt az első telefon a szülőfaludban, azon a kis tanyán, ahol a vonat is csak ritkán csattogott végig a falu meg a nyílt mezők között húzódó sínen. A falu előljárója minden reggel beüzemelte a mikrofont, aztán bemondta, hogy ez és ez jöjjön a telefonhoz, mert Szöulból keresik. A bátyáid is rákaptak a telefonra. A beszerelést követően azok, akiknek a családtagjai más városban laktak, még a földeken meg a rizsültetvényen is feszülten figyelték a mikrofon pattogását, kíváncsian találgatva, ezúttal kit keresnek.

Anya és lánya vagy tökéletesen ismerik egymást, vagy teljesen idegenek egymás számára.

Egészen a múlt őszig azt hitted, jól ismered édesanyádat – mit szeret, hogyan tudod lecsillapítani, ha megharagszik rád, mit akar hallani. Ha valaki megkérdezte tőled, mit csinál anya, azonnal rávágtad: alighanem páfrányt szárít; vasárnap lévén biztosan a templomban van. Tavaly ősszel azonban alapjaiban rendült meg az a meggyőződésed, hogy jól ismered őt. Bejelentés nélkül látogattad meg, és rá kellett jönnöd, hogy belőled is vendég lett. Anya nem győzött szabadkozni a rendezetlen udvar meg a piszkos takarók miatt. Felkapott egy konyharuhát a földről, felakasztotta, és amikor ételmorzsa hullott az asztalra, gyorsan eltüntette. Megnézte, mi van a hűtőben, és hiába próbáltad lebeszélni, kiment a piacra. Családi körben az embernek nem kell szégyenkeznie, ha nem szedi le az asztalt evés után, hanem valami mást csinál. Nézted, amint anya megpróbálja leplezni kusza mindennapjait, és megértetted, hogy idegen vagy számára.

Talán már korábban vendég lett belőled: akkor, amikor a városba mentél. A költözés után édesanyád soha nem szidott le. Korábban bármilyen csekélységért képes volt rád förmedni. Anya kiskorod óta úgy szólított: „Te lány!” Általában azért, hogy megkülönböztessen téged meg a húgodat a fiaitól, de olyankor is „Te lány!” voltál, amikor azt akarta, hogy változtass a viselkedéseden, vagy a gyümölcs-evési szokásaid, a járásod, a ruháid, a beszéded miatt bosszantotta fel magát. Néha azonban ijedten hajolt oda hozzád. Akkor fürkészte ilyen aggodalmaskodva az arcodat, amikor egyedül nem tudta feszesre húzni a kikeményített paplanhuzat csücskeit, vagy amikor arra akart megkérni, rakd meg aprófával a régimódi tűzhelyt, hogy

megfőzhesse a rizst. Egy hideg téli napon éppen a kútnál álltatok, és az újévi ráját pucoltátok, amikor édesanyád így szólt:

– Tanulj rendesen az iskolában, hogy jobb életed legyen!

Egyáltalán fel tudtad fogni a szavait? Amikor anya szabadon szidalmazott, gyakrabban szólítottad őt anyának. Az „anya” szó ismerősen cseng, és könyörgést rejt magában: *Kérlek, vigyázz rám! Kérlek, ne kiabálj velem, inkább simogasd meg a fejem; kérlek, légy mellettem jóban-rosszban!* Mindig anyának szólítottad. Még most, az eltűnése után is így szólítod. Amikor kimondod: „anya”, elhited magaddal, hogy jól van. Hogy anya erős. Hogy anya megingathatatlan. Hogy anya az az ember, akihez foháskodsz, ha valami bánat ér ebben a városban.

Múlt ősszel nem szóltál neki, hogy meglátogatod, de nem azért, hogy ne kelljen készülnie a fogadásodra. Éppen Pohangban jártál. A szüleid háza messze volt Pohangtól, ahova a kora reggeli géppel érkezted. Amikor hajnalban felkeltél, megmostad a hajad, és elindultál a reptérre, még nem tudtad, hogy meg fogod látogatni anyát Csongupban. Pohangból körülményesebb volt eljutni Csongupba, mint Szöulból. Senki nem várta volna el tőled, hogy megpróbáld.

Amikor odaértél a szüleid házához, nyitva találtad a kaput. A bejáratú ajtó is nyitva volt. Megbeszélted Jubinnal, hogy másnap együtt ebédeltek a városban, ezért úgy tervezted, hogy az esti vonattal hazautazol. Habár itt születted, a falu idegennek tűnt. Csak a patak partján álló három – már vénülő – ostorfa maradt meg a gyerekkorodból. Az ostorfákkal szegélyezett, patak felé vezető keskeny ösvény felől indultál el a szüleid házához a főutca helyett. Ez az út egyenesen a gyerekkori otthonod hátsó kapujához vezetett. Régen fűrt kút tátongott a hátsó kapunál. A csatornázás után a kút betemették,

de te sokáig álldogáltál a helyén, mielőtt beléptél volna a házba. A talpaddal megdöngtetted a vastag cementréteget, ott, ahol annak idején a kiapadhatatlan kút állt. Elfogott a nosztalgia. Mit csinálhat a kút a járda alatt, a sötétben – a kút, amely minden környékbelit ellátott vízzel, és még mindig csobogott. Nem voltál itt, amikor betemették. Egy nap hazalátogattál, és sehol sem találtad a kutat, csak egy cementjárdát láttál a helyén. Talán mert nem voltál szemtanúja a betemetésnek, úgy képzelted, hogy a kút még mindig ott van a cementréteg alatt, és a kávéjáig ér a víz.

Egy darabig elácsorogtál a kút helyén, aztán beléptél a kapun, és elkiáltottad magad:

– Anya!

De senki sem válaszolt. A lenyugvó őszi nap fénye megtöltötte a nyugat felé néző udvart. Bementél a házba, de az édesanyád nem volt sem a nappaliban, sem a hálósobában. A házban óriási rendtelenség fogadott. Az asztalon nyitott vizespalack állt, a mosogató szélén kávéscsésze billegett. A nappali szőnyegén felfordított rongyoszsák hevert, a díványról lelógó piszkos ing ujjai szétvetve, mint-ha apa akkor bújt volna ki belőle. Az alkonyi fény szétáradt az üres helyiségben.

– Anya! – Habár tudtad, hogy senki sincs a házban, még egyszer elkiáltottad magad: – Anya! – Kimentél az ajtón, az oldalsó kertben megpillantottad anyát, aki egy deszkadobogón aludt a nyitott fészkerben. – Anya! – kiáltottad, de nem kaptál választ.

Felhúztad a cipődet, és elindultál a fészker felé. Innen ráláttál az egész udvarra. Anya régen malátát erjesztett a fészkerben. Hasznos kis épület volt, főleg miután egybenyitották a szomszédos disznóóllal. Édesanyád régi, kiszuperált konyhai eszközökkel pakolta tele a falipolcokat. Alattuk savanyúsággal és befőttel teli üvegek sorakoztak.

Anya maga cipelte be a deszkadobogót a fészerbe. Miután a régi házat lerombolták, hogy nyugati stílusú házat építsenek a helyére, a deszkadobogón üldögélve végezte azokat a feladatokat, amelyekre a benti modern konyhában nem volt mód. Itt örölte meg a kimcsihez való piros paprikát, itt válogatta át és fejtette ki a babot, itt készítette a paprikakrémet, itt sózta be a téli kimcsihez való káposztát, és itt szárította meg az erjesztett szójababból készített szójasajtot.

A fészert melletti kutyaöl üresen állt, a lánc a földön hevert. Ekkor tudatosult benned, hogy nem hallottál kutyaugatást, amikor beléptél a házba. Miközben a kutyát kerested, közelebb léptél anyához, de ő meg se mozdult. Biztosan az aszalni való cukkinit akarta felvágni. Odébb egy vágódeszka, egy kés meg egy cukkini hevert, egy ütöttkopott bambuszkosárban pedig halomban álltak a cukkiniszeletek. Először azt hitted, anya alszik. Aztán amikor eszedbe jutott, hogy sosem volt az a szunyókálós fajta, fölé hajoltál. A fejét markolászta a kezével, és megfeszült kínjában. Az ajka szétvált, és olyan erősen ráncolta a homlokát, hogy az arcán torz vonalakká mélyültek a redők.

– Anya!

Még a szemét se nyitotta ki.

– Anya! Anya!

Letérdeltél elé, és jó erősen megráztad, mire megmozdult a szemhéja. A szeme vérben forgott, és izzadságcseppek pötyyözték a homlokát. Úgy tűnt, nem ismer meg. A fájdalom súlya alatt vonásai a felismerhetetlenségig összekuszálódtak. Csak valamiféle láthatatlan gonosz erő okozhat ilyen arckifejezést. Anya szeme lecsukódott.

– Anya!

A dobogóra rogytál, és az öledbe vetted édesanyád megkínzott arcát. A hóna alá nyúltál, hogy a feje ne csússzon le a térdedről. Hogy

hagyhatták egyedül ilyen állapotban? A lelkiismereted úgy berzenkedett, mintha valaki szántszándékkal dugta volna be őt a fészkerbe. Pedig te voltál az, aki elköltözött, és magára hagyta édesanyádat. Az ember sokkos állapotban nem mindig tudja, mit tegyen. Hívjam a mentőket? Bevigye anyát a házba? Hol van apa? Ilyen gondolatok cikáztak a fejedben, de végül arra ocsúdtál, hogy anyát bámulod az öledben. Még sosem láttad őt ilyen eltorzult, szánalomra méltó, elkínzott arccal. Keze, amit idáig a homlokára szorított, erőtlenül csúszott le a dobogóra. Nehezen, szaggatottan vette a levegőt. A tagjai ernyedten csüngtek, mintha már nem lenne ereje szembeszállni a fájdalommal.

– Anya!

A szíved hevesen kalapált. Hirtelen arra gondoltál, anya talán haloklik. De ő csendesen felnyitotta a szemét, és rád nézett. Meg kellett volna lepődnie, de a tekintete üres volt. Még ahhoz sem maradt ereje, hogy összeressenjen. Kisvártatva a neveden szólított, kifejezéstelen arccal. És motyogott is valamit, elhaló hangon. Közelebb hajoltál hozzá.

– Amikor a nővérem meghalt, még csak meg sem sirattam.

Anya sápadt arca olyan beesett volt, hogy egy szót sem bírtál ki-nyögni.

A nénikéd temetése tavasszal volt. Nem mentél el rá. A nénikédet sem látogattad meg soha, pedig már egy éve betegeskedett. És mit csináltál helyette? Kiskorodban a nénikéd volt a második anyukád. A nyári szünetben nála laktál a hegy túloldalán. Az összes testvéred közül te álltál a legközelebb hozzá. Talán azért, mert anyára hasonlítottál. A nénikéd mindig azt mondogatta: „Téged és anyádat ugyanabból az anyagból gyúrtak!” És mintha a gyerekkorát akarná

feleleveníteni, veled együtt etette a nyulakat, és befonta a hajad. Árpát főzött, aminek a tetejére egy maréknyi rizst tett, és a rizst félretette neked. Esténként az ölében fekvé hallgattad a meséit. Emlékszel, éjszaka a nyakad alá csúsztatta a karját, mintha párna lenne. Habár elköltözött ebből a világból, még most is emlékszel az illatára. Öregkorában az unokáira vigyázott, amíg a szülők a pékségükben dolgoztak. A nénikéd legurult a lépcsőn, miközben az egyik gyereket cipelte a hátán. Kórházba került, ahol közölték vele, hogy a rák már úgy elburjánzott a testében, hogy semmit sem lehet tenni. Édesanyádtól tudtad meg a hírt.

– Szegény nővérem!

– Hogyhogy nem jöttek rá?

– Életében nem járt orvosnál.

Édesanyád kását vitt a nővérenek, és belediktált egy keveset az ételből. Amikor felhívott, némán hallgattad a beszámolóját.

– Tegnap meglátogattam a nénikédet. Szezámkását főztem neki, és jóízűen evett.

Anya téged hívott föl először, amikor megtudta, hogy a nénikéd meghalt.

– Meghalt a nővérem.

Nem szóltál semmit.

– Nem muszáj eljőnnöd, tudom, hogy sok a dolgod.

Egyébként sem tudtál volna elmenni a nénikéd temetésére, mert határidős munkád volt. Hjongcsol, aki ott volt a temetésen, azt mesélte, aggódott, hogy anya magánkívül lesz, de ő még csak nem is sírt, és a sírhoz sem akart odamenni.

– Tényleg? – kérdezted.

Hjongcsol azt mondta, ő is furcsállotta a dolgot, de tiszteletben tartotta édesanyátok kérését.

Aznap, a fészerben, anya, akinek arcát eltorzította a fájdalom, azt mondta, még sírni sem volt képes, amikor a nővére meghalt.

– Miért nem? Sírhattál volna, ha akarsz – felelted némileg megkönnyebbülve, hogy anya kezd visszatalálni régi önmagához, annak ellenére, hogy semmiféle érzelm nem érződött a hangján.

Szelíden pislogott.

– Már nem tudok sírni.

Nem szóltál semmit.

– Mert akkor úgy megfájdul a fejem, hogy majdnem szétrobban.

Miközben a lenyugvó nap kellemesen melengette a hátad, úgy meredtél anya öledben megbúvó arcára, mintha először látnád. Anyának fájni szokott a feje? Olyan erősen, hogy még sírni sem tud? Sötét szeme, amely régen úgy csillogott, és olyan kerek volt, mint az elleni készülő tehéné, alig látszódott a ráncoktól. Vértelen, duzzadt ajkai kicserepesedtek. Megfogtad a karját, amely az imént a dobogóra csúszott, és a hasára helyezted. Mereven bámultad a korábban mindig dolgos kezét pöttyöző sötét májfoltokat. Már nem állíthatad teljes biztonsággal, hogy ismered anyát.

Amikor a bácsikád még élt, minden szerdán meglátogatta anyát. Azután költözött haza Csongupba, hogy éveket a vidéket járta. Semmi különösebb oka nem volt a látogatásainak; egyszer csak begördült a biciklijén, beköszönt anyának, és már ment is. Néha be sem jött a házba, csak a kapuból kiáltott be:

– Hugicám! Jól vagy? – Aztán, még mielőtt az édesanyád kiérhetett volna az udvarra, hozzátette: – Na, én megyek! – Azzal megfordította a biciklijét, és elkerekedett.

Tudomásod szerint anya és a fivére nem igazán jött ki egymással. A születésed előtt a bácsikád elég sok pénzt kért kölcsön apától, de

semmit sem fizetett vissza belőle. Édesanyád keserűen szokta felemlgetni az esetet. Azt mondta, a bácsikád miatt örök életére adósa maradt apának és apa nővérének. Annak ellenére, hogy a bácsikád adósságáról volt szó, édesanyád nehezen emészttette meg, hogy a testvére nem fizette vissza a kölcsönt. Amikor már négy vagy öt éve nem hallott semmit a bácsikád felől, elmerengett:

– Mi lehet a bácsikáddal?

Nem tudtad megállapítani, vajon aggódik-e a bátyja miatt, vagy haragszik rá.

Egy nap édesanyád arra lett figyelmes, hogy valaki belöki a kaput, és így szól:

– Hugiám, itthon vagy?

Anya, aki éppen mandarint evett veled a házban, felrántotta az ajtót, és kiszaladt. Minden olyan gyorsan történt. Mitől lett ilyen izgatott az édesanyád? Kíváncsian utána mentél. Anya egy pillanatra megállt a tornácon, és a kapu felé nézett.

– Bátyám! – kiáltotta a férfinak, és odarohant hozzá. Az sem érdekelt, hogy mezítláb van. A bácsikád volt. Édesanyád, aki úgy szaladt, mint a szélvész, öklével verte a mellét, és közben azt kiabálta: – Bátyám! Bátyám!

A tornácról figyelted a jelenetet. Édesanyád most először mondta azt valakinek: „Bátyám!” Amikor a bátyjáról beszélt, mindig úgy nevezte őt: „a bácsikád”. Nem érted, miért voltál úgy meglepve, amikor anya odafutott a bácsikádhoz, és közben azt kiabálta elragadtatott orrhangon: „Bátyám!”, hiszen jól tudtad, hogy van egy bácsikád. Hirtelen tudatosult benned: Ja, anyának is van testvére! Néha jókat kuncogtál magadban, amikor eszedbe jutott, hogyan viselkedett édesanyád azon a napon; vén fejjel képes volt leugrani a tornácról, és kiáltozva odaszaladni a bácsikádhoz, mint egy gyerek – úgy

viselkedett, mintha még nálad is fiatalabb lenne. Ez a kép mélyen bevésődött az emlékezetedbe. Az jutott róla eszedbe: még anya is... Nem érted, miért tartott ilyen sokáig felismerned a nyilvánvalót. A te szemedben anya mindig anya volt. Fel sem merült benned, hogy annak idején neki is meg kellett tanulni járni, hogy ő is volt három-, tizenkét vagy harmincéves. Anya mindig anya volt. Anyaként született. Amíg tanúja nem voltál, hogyan fut oda a bácsikádhoz, nem gondoltál rá, hogy ő is csak egy emberi lény, akiben ugyanolyan érzelmek munkál, mint amit te érzel a testvéreid iránt, és ez a felfedezés vezetett ahhoz a felismeréshez, hogy egyszer ő is volt gyerek. Attól kezdve többször is elképzelted anyát gyerekként, serdülő lányként, fiatal nőként, friss házasként, anyaként, amint életet ad neked.

Miután anyát ilyen állapotban találtad a fészerben, nem hagyhattad magára, és nem utazhattál vissza a városba. Apa Szokcsóban volt a Koreai Regionális Hagyományőrző Művészeti Együttes tagjaival. Úgy volt, hogy két nap múlva ér haza. Bár az erős fájdalom elmúlt, a fejfájás megmaradt, és anya nemhogy mosolyogni, de még sírni sem volt képes. Azt sem fogta föl, hogy kórházba kellene mennie. Amikor betámogattad a házba, óvatosan tipegett, vigyázva, nehogy újra felerősödjön a fájdalom. Csak nagy sokára tudott megszólalni. Anya azt mondta, hogy gyakran szokott fájni a feje, de ilyen roham csak „nagyritkán” jön rá, és ha túl van rajta, már nincs semmi baj.

A testvéreid vajon tudtak anya fejfájásairól? Hát apa?

Szólni akartál nekik, és haladéktalanul be akartad vinni magaddal az édesanyádat a városba, a nagy kórházba. Anya, amikor már egyedül is meg bírt állni a lábán, megkérdezte:

– Nem kell visszamenned?

Az utóbbi időben megrövidültek a látogatásaid; csak pár órát töltöttél a szüleidnél, aztán már mentél is vissza a városba. A másnapi találkozódra gondoltál, aztán azt felelted édesanyádnak, hogy ott maradsz vele éjszakára. Még most is emlékszel, milyen széles mosolyra húzódtott a szája.

A konyhában hagyta az élő polipot, amit a pohangi halpiacon vettél, mivel egyikőtök sem tudta, mit kell csinálni vele, és leültél az asztalhoz anyával szemben, mint a régi szép időkben, hogy csöndben elfogyaszd a rizsből, bancsanból, vizes kimcsiből, dinsztelt tofuból, párolt szardellából és pirított hínárból álló egyszerű vacsorát. Amikor anya beletekert egy falat rizst egy darab hínárba, mint kiskorodban, és a szád elé tartotta, bekaptad és megetted. Vacsora után, hogy jobb legyen az emésztésed, körbejártatok az udvart. Ez már nem az a ház volt, ahol felnőttél, de az elülső, az oldalsó és a hátsó udvar még most is egymásba nyílt, mint régen. A hátsó udvarban, a párkányon, még mindig ott sorakoztak a magas agyagedények. Kiskorodban szójaszószt, paprikakrémet, sőt és babkrémet tartottatok bennük, most viszont üresek voltak. Séta közben anya hol előrerohant, hol lemaradt, aztán egyszer csak megkérdezte, miért jöttél haza.

– Pohangban jártam...

– Pohang messze van innen.

– Igen.

– Pohang messzebb van innen, mint Szöul.

– Igen, ez igaz.

– Miért jöttél ide Pohangból, amikor állítólag sosincs időd meglátogatni minket?

Válasz helyett olyan kétségbeesetten ragadtad meg a kezét, mint ha mentőkötél után tapogatnál a sötétben, mert nem tudtad szavakba önteni az érzéseidet. Elmondtd anyának, hogy kora reggel előadást tartottál a pohangi Braille Könyvtárban.

– Braille Könyvtárban? – kérdezte Anya.

– Azt az írást nevezik Braille-nak, amit a vakok ki tudnak tapogatni az ujjukkal.

Anya bólintott. Miközben megkerültétek a házat, beszámoltál a pohangi utadról. A Braille Könyvtár már évek óta hívott, hogy látogass el hozzájuk, de mindig vissza kellett utasítanod őket az egyéb elfoglaltságaid miatt. Kora tavasszal aztán megint felhívtak. Akkor jelent meg a legutóbbi könyved. A könyvtáros azt mondta, szeretnék megjelentetni a legújabb könyvedet Braille-változatban. Braille-változatban! Nem voltál járatos a témában, csak annyit tudtál, hogy ez a vakok írása, amint azt anyának is elmagyaráztad. Közömbösen hallgattad a könyvtáros fecsegését, mintha egy olyan könyvről lenne szó, amit még nem olvastál. A könyvtáros azt mondta, szükségük van a beleegyezésedre. Ha a könyvtáros ezt nem említi, nem mentél volna el a Braille Könyvtárba. A „beleegyezés” szó megérintett: a vakok el akarják olvasni a könyvedet, és a jóváhagyásodat kérik, hogy átírassák a könyvedet egy olyan nyelvre, amin csak ők tudnak kommunikálni...

– Rendben – felelted, és hirtelen erőtlennek érezted magad.

A könyvtáros azt mondta, a könyv novemberre készül el, és a Braille-nap is ugyanebben a hónapban lesz. Azt mondta, örülnének, ha el tudnál látogatni hozzájuk, és részt vennél a könyv bemutatóján. Nem értetted, hogyan fajulhattak idáig a dolgok, de már nem

szívhattad vissza az előbbi választ. Egyedül az vigasztalt, hogy kora tavasz volt, és a november nagyon messzinek tűnt. De gyorsan eltelt az idő. Elmúlt a tavasz, aztán a nyár is, beköszöntött az ősz, és hamarosan eljött a november. És az a bizonyos nap.

Ha jobban meggondoljuk, a dolgok rendszerint nem váratlanul következnek be. Még a kirívó esetek sem – ha mögéjük nézünk, végül belátjuk, hogy meg kellett történniük. Ha az ember gyakran találkozik kirívó esetekkel, akkor nem gondolta át alaposan a dolgokat. A Braille Könyvtárban tett látogatásod és az ottani események mind előre láthatóak lettek volna, ha komolyan vetted volna a Braille Könyvtárat. De tavasszal, nyáron és ősszel is el voltál foglalva. Még az utazás napján sem gondoltál arra, hogy kikkel fogsz találkozni; csak az izgatott, nehogy elkéss a tíz órára megbeszélt találkozóról. Épphogy elérted a 8 órás repülőt, aztán Pohangba érvén taxiba vágta magát, és beléptél a Braille Könyvtár előcsarnokába. Az igazgató, akit egy önkéntes támogatott, leült veled szemben. Udvariasan üdvözölt – „Köszönjük, hogy ennyit utazott a kedvünkért” –, és kezét nyújtott. Megráztad a kezét, és hogy megpróbáld leplezni az idegességedet, vidáman így válaszoltál:

– Örvendek!

A férfi keze puha volt. Az igazgató egészen a bemutató kezdetéig a könyvedről áradozott. Annak ellenére, hogy ő ebből mit sem látott, mosolyogva biccentgettél ennek a vak embernek, aki vette a fáradságot, és elolvasta a munkádat. Aznap volt a Braille-nap, az ő ünnepük. Amikor beléptél az előadóterembe, négyszáz ember várt rád, és még utánad is szívárogtak be páran az önkéntesek segítségével. Az összes korosztály képviseltette magát, kivéve a gyerekeket. Megkezdődött az ünnepség: egyenként jöttek előre a szónokok, hogy elmondják rövid beszédüket. Voltak, akik dicsérő oklevelet kaptak. Aztán

a könyvedről beszéltek, és te előrementél, hogy átvedd a munkád Braille-változatát. Az egykötetes könyved Braille-változata négykötetesre duzzadt. A könyvek, amelyeket az igazgatótól vettél át, kétszer akkorák voltak, mint az eredeti, de alig volt súlyuk. Amikor visszaültél a helyedre a könyvekkel, a közönség tapsolni kezdett. Folytatódott az ünnepség. Miközben plaketteket osztottak ki a lelkes olvasóknak, felcsaptad az egyik kötetet. Hirtelen émelyegni kezdtél. A fehér papíron megszámlálhatatlan mennyiségű pont sorakozott. Mintha egy sötét lyukba zuhantál volna – mintha egy ismerős lépcsősoron kaptattál volna fölfelé, oda sem figyelve, teljesen elmerülve a gondolataidban, de hirtelen elvétetted volna a lépést, és legurultál volna a fokokon. Braille-írás burjándzott a fehér papíron – a betűk tűszúrásnyi lyukak, a szavak teljességgel megfejthetetlenek. Elmesélted anyának, hogy a harmadik oldal után becsuktad a könyvet. Mivel az édesanyád feszült figyelemmel hallgatta a történetet, folytattad.

Az ünnepség végén kiálltál az emberek elé, hogy bemutasd a munkádat. Ahogy letetted a köteteket az emelvényre, és a közönségre néztél, megmerevedtél. Fogalmad sem volt, mire összpontosíts egy olyan teremben, ahol négyszáz nem látó ember ül.

– Mit csináltál? – tudakolta az édesanyád.

Elmesélted, hogy a rendelkezésedre álló ötven perc egy örökkévalóságnak tűnt. Te az a típus vagy, aki szeret a hallgatósága szemébe nézni. Van, hogy az egész sztorit elmeséled, van, hogy csak a felét – attól függ, mit olvasol ki a másik ember tekintetéből. Egyes tekintetek olyan történeteket is elő tudnak csalni belőled, amelyeket azelőtt még senkivel nem osztottál meg. Anya vajon tudja, hogy ilyen vagyok? – tetted fel magadnak a kérdést. A négyszáz vak előtt állva azonban azt sem tudtad, kire nézz, vagy mivel kezd a beszédedet.

Volt, aki lehunyta a szemét, volt, aki félig nyitva tartotta, és volt, aki sötét szemüveg mögé rejtette; néhány tekintet pedig mintha egyenesen a vesédbé látott volna, leleplezve az idegességedet. Noha valamiképpen az összes szempár rád szegeződött, a világtalan tekintetek láttán benned rekedt a szó. Azon töprengtél, mi értelme a könyvedről beszélni ennek a sok vak szempárnak. De nem terelhetted másra a témát, nem kezdhettél el anekdotázni. Inkább nekik kellett volna elmesélniük az életük történetét. Mivel úgy érezted, elakadtál, ezt mondtad a mikrofonba:

– Miről is beszéljek?

A közönség nevetésben tört ki. Vajon azért nevettek, mert azt hiték, rengeteg a mondanivalód? Vagy azért, hogy oldják a hangulatot? Egy negyvenes férfi bekiabált:

– Nem azért jött, hogy a munkásságáról beszéljen?

A férfi szemhéja csukva volt, de a tekintete egyenesen rád szegeződött. Ebbe kapaszkodtál bele, és arról kezdted el mesélni, mi inspirált a könyv megírására, milyen érzelmek szabadultak föl benned írás közben, és milyen reményekkel bocsátottad útjára a kész művet. Meg voltál döbbenve. Életedben először fordult elő, hogy a közönség szinte csüngött a szavaidon. A testtartásukból láttad, hogy feszülten figyelnek. Volt, aki bólogatott, volt, aki előrenyújtotta a lábát, volt, aki majdnem beledőlt az előtte ülő nyakába. Bár te egy mukkot sem értettél az írásukból, ők elolvasták a könyvedet, kérdéseket tettek fel, és megosztották veled a gondolataikat. Elmondtad anyának, hogy olyan meleg érzésekkel viseltettek a könyv iránt, mint eddig senki más. Anya, aki eddig némán hallgatta a történetet, most megszólalt:

– Látod, még ők is elolvasták a könyvedet.

Rövid csönd támadt. Aztán anya megkért, hogy folytasd a sztorit. Engedelmeskedtél.

Amikor befejezted a mondókádat, valaki felnyújtotta a kezét, és megkérdezte, feltehet-e egy kérdést. Azt felelted, egészen nyugodtan.

– Annak ellenére, hogy vak, anya, az utazás a hobbija.

Nem győztél ámuldozni. Hova utazik egy vak ember? A férfi azt mondta, már olvasta egy régebbi írásodat, ami Peruban játszódik. A regény főszereplője elmegy Machu Picchuba, és az egyik jelenetben vonattal utazik haza. A férfi azt mondta, miután elolvasta ezt a részt, elhatározta, hogy ő is ki akarja próbálni azt a vonatot. Megkérdezte tőled, utaztál-e azzal a perui vonattal. Tíz éve írtad azt a könyvet. Te, akinek olyan rossz a memóriája, hogy mire kinyitod a hűtőszekrény ajtaját, már el is felejtetted, mit akartál kivenni belőle, és addig állsz ott, amíg a hideg már teljesen átjárja a tested, amikor aztán feladod, és becsukod az ajtót, elkezdted Peruról beszélni, ahol te magad is jártál, mielőtt megírtad volna azt a regényt. Limáról; Cuzcóról, amit az univerzum köldökének is neveznek; a San Pedrói vasútállomásról, ahol hajnalban szálltál fel a Machu Picchu felé tartó vonatra. A vonatról, amelynek csak többszöri nekifutásra sikerült felkapaszkodnia Machu Picchu romjaihoz.

– Hirtelen eszembe jutottak azoknak a rég elfelejtett helyeknek és hegyeknek a nevei – magyaráztad anyának.

Mivel a világtalan szemekből csak úgy áradt a kedvesség, azt az érzést keltve benned, hogy ők minden tökéletlenségedet megértik és elfogadják, olyasmit árultál el a könyvről, amit még soha.

– Mit? – tudakolta Anya.

– Azt, hogy ha újra megírhatnám, nem hinném, hogy ugyanúgy írnám meg.

– Ez akkora dolog? – kérdezte anya.

– Igen, mert eddig menekültem a valóság elől, anya!

Anya rád nézett a sötétben, és így szólt:

– Miért nem vállalod fel a véleményedet? Szabadon kellene élned, és kimondanod azt, amit gondolsz. – Kiszabadította a kezét a szorításodból, és megsimogatta a hátad. Gyerekkorodban így szokta megmosni az arcodat a nagy, megnyugtató kezével. – Hiszen olyan jó történeteket írsz.

– Én?

– Igen – bólintott Anya. – Ez a mostani is tetszett.

Tetszett neki a történetem? Ez mellbe vágott. Tudtad, hogy ez a sztori nem is volt annyira jó; csak éppen a Braille Könyvtárban szerzett élmények hatására megváltozott a beszédmódod. Amikor annak idején beköltöztél a városba, mindig ingerülten beszéltél anyával. Feleseltél vele, ilyeneket mondtál neki: „Mit tudsz te erről, anya?” „Miért, mert az anyám vagy?” – förmedtél rá. „Miért akarod tudni?” – kérdeztél vissza hűvösen. Miután rájöttél, hogy anyának már nincs hatalma fölötted, ha megkérdezte: „Minek mész oda?”, kurtán azt felelted: „Muszájból.” Még akkor is, ha repülőre kellett szállnod, mert egy másik országban kiadták a könyvedet, vagy külföldre kellett utaznod, hogy részt vegyél egy konferencián. Amikor édesanyád megkérdezte:

– Minek mész oda? –, te morcosan azt válaszoltad:

– Mert el kell intéznem valamit.

Mire anya azt mondta, nem szabadna repülőre szállnod.

– Ha lezuhan a gép, kétszáz ember hal meg egyszerre.

– Dolgom van – felelted.

Ha anya azt kérdezte:

– Miért dolgozol ennyit? –, nagy durcásan rávágtad:

– Igen, ez jó kérdés, anya.

Nem szívesen beszéltél neki az életedről, ami semmiféle hasonlóságot nem mutatott az övével. De amikor bevallottad neki, mennyire elveszítettnek érezted magad, amikor megláttad a könyved Braille-verzióját, és milyen pánik fogott el, amikor ki kellett állnod négyszáz vak elé, olyan érdeklődéssel hallgatott, mintha már nem is fájna a feje. Mikor meséltél utoljára magadról anyának? És egy idő óta kettőtök beszélgetései teljesen leegyszerűsödtek. Még csak nem is személyesen beszélgettetek, hanem telefonon. Arra szorítkoztatok, anyád eleget eszik-e, jól érzi-e magát, hogy van apa, vigyázzanak, nehogy megfázzanak, és hogy majd küldesz pénzt. Anya arról beszélt, hogy kimcsit főzött, és neked is küldött belőle, vagy hogy egy ideje furákat álmodik, hogy küldött rizst vagy savanyított babpürét, hogy készített egy kis gyöngyajak-párlatot, és neked is küld belőle, és hogy ne kapsold ki a telefonodat, mert a futár telefonálni fog, mielőtt kiviszi a csomagot.

Kezedben a papírzacskóval, amely a Braille-írással készült könyveidet rejtette, elköszöntél a Braille Könyvtárban összegyűlt emberektől. Még volt két órád a repülőig. Felidézted magadban a pillanatot, amint a pódiumon állva kinéztél az ablakon, hogy egy pillanatra elfordítsd a tekinteted a vaksi szemektől, és megláttad a hajókkal pöttyözött kikötőt. Arra gondoltál: ha van kikötő, halpiacnak is kell lennie. Taxiba szálltál, és odavitetted magad. Minden ismeretlen helyen kimész a piacra, ha van egy kis időd. A halpiacon még most, hétköznapi is nyüzsögtek az emberek. A bejárat előtt két

ember egy autó méretű halat tisztított. Megkérdezted, tonhal-e, de az árus azt mondta, hogy holdhal. Erről eszedbe jutott egy szereplő egy könyvből, aminek nem emlékeztél a címére. Egy tengerparti városkából származott, és ha valami gondja akadt, mindig elment a nagy városi akváriumhoz, hogy beszéljen a holdhallal. Elpanaszolta neki, hogy az anyja elvette az összes megtakarított pénzét, és egy másik városba szökött egy fiatal férfival, de aztán a végén azt mondta: Azért hiányzik az anyukám, és te vagy az egyetlen, akinek elmondhatom ezt, holdhal! Kíváncsi voltál, vajon ugyanolyan halról van-e szó. Arra gondoltál, elég különös név ez egy halnak, és megkérdezted:

– Tényleg holdhalnak hívják?

Mire az árus azt felelte:

– Mondják mola molának is!

Amint meghallottad, hogy „mola mola”, minden feszültség elpárolgott belőled. Miért jutott eszedbe anya, miközben ráérősen csatangoltál a tengeri herkentyűk – az emberfej nagyságú élő polipok, a friss kagylók, abroncshalak, makrélák és rákok – között, amelyek harmadannyiba kerültek, mint Szöulban? Vajon a holdhal juttatta eszedbe anyát a halpiacon? Innen ugrott be, hogyan pucoltátok ott-hon a rájakat a kút mellett? Szinte magad előtt láttad, amint anya a húsrá tapadó barnás nyálkát kapargatja dermedt kezével. Megálltál egy bolt előtt, aminek a mennyezetéről egy csecsemőtörzs nagyságú főtt polip lógott lefelé, és vettél egy élő polipot tizenötezer vonért. Abalone kagylót is vettél – igaz, hogy tenyészett volt, de hínárral etették őket. Amikor elárultad, hogy Szöulba tartasz, az eladó felajánlotta, hogy további kétezer vonért hűtőtáskába teszi az árut. Amikor kiléptél a halpiacról, kiderült, hogy még mindig rengeteg időd maradt a gép indulásáig. Egyik kezvedben a könyvekkel,

a másikban a hűtőtáskával, bevágtad magad egy taxiba, és megkérted a sofőrt, vigyen ki a tengerpartra. Mindössze három percig tartott az út. November lévén a strand kihalt volt, csak két szerelmespár sétálgatott a hatalmas parton. Amikor elindultál a víz felé, kétszer is majdnem hasra estél. Egy idő után hátrafordultál, hogy szemügyre vedd az út túloldalán sorakozó üzleteket és lakóházakat. Akik itt élnek, bármikor megmártózhatnak az óceánban egy forró estén, aztán hazamennek és lezuhanyoznak. Szórakozottan előhúztad az egyik Braille-írást kötetet a papírzacskóból, és kinyitottad. A fehér pontcskák csak úgy szikráztak a napsütésben.

A napfényben állva végighúztad az ujjadat a kibetűzhetetlen Braille-íráson, és azon töprengtél, ki tanított meg olvasni. A kisebbik bátyád volt. A régi ház tornácán hasaltatok. Anya ott ült melletted. Az összes testvéred közül a széplelkű bátyád okozta a legkevesebb galibát. Mivel nem mert ellenkezni anya utasításával, hogy tanítson meg olvasni, unott arckifejezéssel gyakoroltatta veled a számok, a magán- és a mássalhangzók írását. Bal kézzel akartál írni, mert az volt a dominánsabb. De a bátyád mindannyiszor rávágott a kézfejedre egy bambuszvonalzóval. Anya parancsára tette. Annak ellenére, hogy valami természetes hajlam folytán önkéntelenül a bal kezedet és lábadat használtad, anya azt mondta, balkezesként csupa szomorúság lesz az életed. Amikor bal kézzel kezded kanalizni a rizst a konyhában, anya kitépte a kezedből a kanalat, és áttette a jobb kezedbe. Ha ennek ellenére is a bal kezedet próbáltad használni, elvette tőled a kanalat, és rácsapott a bal kezedre.

– Miért nem fogadsz szót? – förmedt rád.

A bal kezed egészen földagadt. Mégis, amikor a bátyád nem figyelt, gyorsan átvette a ceruzát a bal kezedbe, és két karikát rajzoltál

egymás fölé a 8-ashoz. Aztán visszavetted a ceruzát a jobb kezedbe. A bátyád, aki rögtön észrevette, hogy két karikából rajzoltad meg a 8-ast, rád szólt, hogy nyújtsd ki a kezed, és rávágott a vonalzóval. Amikor olvasni tanultál, anya át-átkukucskált görnyedő vállad fölött zoknistoppolás vagy fokhagymapucolás közben. Amikor megtanultad leírni a saját nevedet és édesanyád nevét, és már iskola előtt könyveket bogarásztál, anya arca úgy virult ki, mint a mentavirág. Ez az arc mosódott most össze a Braille-jelekkel, amiket nem tudtál elolvasni.

Felálltál, és visszasiettél az útra; még arra sem vetted a fáradságot, hogy lesöpörd a homokot a ruhádról. Elhatároztad, hogy nem mész vissza Szöulba, ehelyett taxival elvitetted magad Tedzsonba, és ott felszálltál a Csongupba tartó vonatra. Egész úton az járt a fejedben, hogy már közel fél éve nem láttad anya arcát.

Eszedbe jut egy régi osztályterem.

Azon a napon hatvan gyerek töltötte ki a középiskolai jelentkezési lapot. Ha valaki nem írta meg azon a napon, nem mehetett középiskolába. Te voltál az egyik gyerek, aki nem töltött ki jelentkezési lapot. Nem fogtad fel igazán, mit jelent, hogy nem tanulhatsz tovább. Inkább büntudatod volt.

Előző este anya kiabált apával, aki betegen nyomta az ágyat.

– Hiszen semmink sincs! Mi lesz ebből a lányból, ha nem küldjük iskolába? – ordította. Apa felkelt, és elindult kifelé, mire anya felkapott egy kisasztalt, és dühében kivágta az udvarra. – Minek vezessem

a háztartást, ha még taníttatni sem tudod a gyerekeidet? Felőled akár össze is dőlhet a ház!

Azt kívántad, bárcsak lehiggadna végre; téged nem zavart, hogy nem mehetsz iskolába. De anyát még az asztaldobálás sem tudta lecsillapítani. Kinyitotta, aztán bevágta a pinceajtót, lekapkodta a ruhákat a szárítókötélről, majd gombócba gyúrte és földhöz vágta az egész kupacot. Aztán odament a kúthoz, ahol addig bujkáltál, levette a törülközőt a fejeéről, és a kezébe nyomta.

– Fújd ki az orrod!

Csípős izzadságszag áradt a törülközőjéből. Nem akartad kifújni az orrod, pláne nem egy büdös törülközőbe. De anya egyre csak nyaggatott, hogy fújd ki, olyan erősen, ahogy csak bírod. Amikor látta, hogy nem akarsz szót fogadni, azt mondta, attól majd nem fogsz bőgni. Nagyon el lehetnél keseredve. Amikor anya azt mondta, fújd ki az orrod, igazából azt akarta mondani, hogy hagyd abba a bőgést. Megadóan kifújta az orrod. A taknyod meg az izzadságszag összekeveredett a törülközőn.

Másnap anya ugyanebben a törülközőben ment be az iskolába. Miután elbeszélgetett a tanároddal, az odament hozzád, és neked is adott egy jelentkezési lapot. Miközben felírtad a neved a nyomtatványra, kinéztél a folyosóra, és láttad, hogy anya téged néz. Amikor találkozott a tekintetetek, édesanyád levette a fejeéről a törülközőt, és vidáman meglengette.

Amikor a középiskolai tandíj befizetése esedékessé vált, az aranygyűrű, amit anya a bal keze középső ujján szokott hordani – az egyetlen ékszere –, hirtelen eltűnt. Csak a helye maradt meg, amit az évek vájtak bele a bőrébe.

Anyát folyton fejfájás kínozta.

Amikor hazlátogattál gyerekkorod színhelyére, arra riadtál az éjszaka közepén, hogy szomjas vagy, és megláttad a könyveid derengő körvonalait a sötétben. Amikor Japánba készültél Jubinnel, aki az alkotói szabadságát töltötte ott, fogalmad sem volt, mi legyen a könyveiddel. A könyvek zömét, azokat, amelyek már évek óta megvoltak, elküldted a szüleidhez. Anya, alighogy megkapta a könyveket, kiürített egy szobát, hogy legyen hova elrakni őket. Ezek után egyszer sem adódott igazán jó alkalom arra, hogy magaddal vidd a könyveket. Amikor látogatóban voltál a szüleidnél, csak arra használtad a szobát, hogy átöltözz, vagy lepakold a holmidat, ha pedig több napig maradtál, anya ide tette be a takaróidat meg a matracodat.

Miután ittál egy kis vizet, és visszamentél a szobádba, azon kezdted el morfondírozni, vajon hogyan alhat anya. Óvatosan benyitottál hozzá. Úgy tűnt, nincs is az ágyában.

– Anya! – szólongattad.

Semmi válasz. Kitapogattad a kapcsolót a falon, hogy villanyt gyűjts. Anyának azonban húlt helye volt. A nappaliban is felkapcsoltad a lámpát, aztán benyitottál a fürdőszobába, de sehol senki.

– Anya! Anya! – kiáltottad, azzal kilökted a bejárati ajtót, és kiléptél az udvarra. A hajnali szél belebújt a ruhádba. Felkapcsoltad az udvari lámpát, és ekkor a fészkerben lévő deszkadobogóra tévedt a pillantásod. Anya ott feküdt rajta. Leszaladtál a lépcsőn, és odafutottál hozzá. Ugyanúgy ráncolta a homlokát, mint délután, és fejére szorított kézzel aludt. Mezítláb volt, a lábujjait begömbítette – talán a hideg miatt. Az egyszerű vacsora meg a ház körüli séta és beszélgetés hirtelen elvesztette a varázsát. November volt, kora hajnal.

Kerestél egy pokrócot, és betakartad vele anyát. Zoknit is hoztál, amit aztán felhúztál a lábára. És addig ültél ott mellette, amíg fel nem ébredt.

Anya, hogy a gazdálkodáson kívül másból is legyen egy kis bevétel, egy fa malátaerjesztőt hozatott a fészkerbe. Fogta a gabonát, amit a földeken takarított be, összetörte, elkeverte vízzel, beletette az erjesztőbe, és malátát készített belőle. Amikor a maláta megerjedt, az egész házban érezni lehetett a szagát. Senki sem szerette ezt a szagot, de anya azt mondta, ez a pénz szaga. Volt egy ház a faluban, ahol tofut készítettek, és amikor anya elvitte hozzájuk az erjesztett malátát, azok eladták a sörfőzdének, és anyának adták a pénzt. Anya egy fehér tálba tette a pénzt, hat-hét másik tálat tornyozott rá, és az egészet föltette a szekrény tetejére. Az a tál volt anya bankja. Minden pénzét oda rejtette. Amikor hazavitted a tandíjról szóló számlát, Anya kivette a pénzt a tálból, és leszámolta a kezedbe.

Reggel arra nyitottad ki a szemed, hogy a dobogón fekszel a fészkerben. De hol van anya? Sehol sem láttad, de hallottad, hogy a konyhában vagdal valamit. Felkeltél, és bementél. Anya éppen egy nagy, fehér retket készült felszeletelni a vágódeszkán. Bizonytalanul tartotta a kést. Nem úgy, mint amikor ügyesen, oda se nézve aprította föl a retket a salátához. Lagymatagon tartotta a kezét, és a kés

állandóan lecsúszott a retekről a deszkára. Attól féltél, hogy levágja a hüvelykujját.

– Anya! Várj! – kaptad ki a kezéből a kést. – Majd én megcsinálom.

Odaléptél a vágódeszkához. Anya egy darabig habozott, de aztán félrehúzódott. A mosogatóban acélkosár állt, benne az ernyedt, élettelen polip. Már a nyelveden volt a kérdés: Nem lett volna jobb előfőzni a polipot? A párolás nem tesz jót neki. De nem szóltál semmit. Anya elrendezte a retekszeleteket a pároló alján, aztán elhelyezett benne egy acéllapot. Rátette az egész polipot, majd lefedte az edényt. Mindig így főzte a halféleségeket.

Anya nem ismerte a halakat. Még a nevüket sem találta el. Makréla, csuka vagy abroncshal – neki mindegy volt. Bezzeg a babféléket tökéletesen meg tudta különböztetni: vesebab, szójabab, fehérbab, feketebab. Amikor hal került a konyhára, anya sosem csinált belőle szasimit, nem sütötte vagy főzte meg, hanem besózta és megpárolta. Még a makrélához meg az abroncshalhoz is paprikás, fokhagymás, borsos szójaszószt készített, majd egy tányéron megpárolta a halhúst a rizs fölött. Anya nem volt hajlandó szasimit enni. Ha mások nyers halat ettek, undorodva figyelte őket, és az arckifejezése azt sugallta: Ezek meg mit művelnek? Anya, aki tizenhét éves kora óta párolt ráján élt, a polipot is meg akarta párolni. A konyhát hamarosan betöltötte a retek meg a polip illata. Nézted anyát, amint polipot készít a konyhában, és eszedbe jutottak a ráják.

Anya szülőföldjén az emberek mindig tettek ráját az ünnepi asztalra. Anya naptárja az ősi ünnepekhez igazodott: tavasszal egyet tartott, nyáron és télen pedig kettőt-kettőt. Ha az újévet és a teliholdünnepet is hozzáadjuk, anyának évente hét ráját kellett megpucolnia a kút mellett. A ráják, amiket anya vett, akkorák voltak,

mint az üstfedél. Amikor édesanyád kiment a piacra, és hazaérvén a kút mellé hajított egy vörös ráját, tudni lehetett, hogy ősi ünnep közeleg. Télen nehéz munka volt megpucolni a ráját, mert a hidegben gyorsan megfagyott a víz. A te kezed kicsi volt, anyáé egészen megdagadt a sok munkától. Anya a vörös, fagyott kezében szorongatott késével felhasította a rája bőrét, te pedig lenyúztad a húsról a fiatal ujjaidal. Könnyebb dolgod lett volna, ha egyben le tudod húzni a bőrt, de mindig elszakadt. Anya újabb bemetszést ejtett a halon, te pedig megismételted az előző műveletet. Tipikus téli jelenet volt, ahogy ott guggoltatok a kútnál, amit vékony jégréteg borított, és ráját pucoltatok. A rájapucolás minden évben visszatérő esemény volt, mintha valaki visszafelé játszott volna le egy filmet. Egyik télen anya rámeredt a fagyott kezedre, és így szólt:

– Ki veszi észre, ha nem nyúzzuk le?

Azzal félbehagyta az egészet, és magabiztosan elkezdte feldarabolni a halat. Ez volt az első ünnepi ebéd, amikor rajtahagyátok a bőrt a ráján.

– Mi van ezzel a rájával? – kérdezte apa.

– Ugyanolyan, mint mindig, csak nem nyúztuk le – felelte anya.

– Az ünnepi ebédet kivételes odafigyeléssel kell elkészíteni – morgta apa nővére.

– Akkor legközelebb te pucolod meg a ráját – vágott vissza anya.

Abban az évben, ha valami rossz dolog történt, valaki biztosan felemlgette a pucolatlan ráját. Amikor a szilvafa nem hozott termést; amikor az egyik bátyádat szemén találta egy elhajított bot célbadobás közben; amikor apa kórházba került; amikor az unokatestvéreid összeverekedtek – apa nővére azt állította, mindez azért van, mert anya még arra sem vette a fáradságot, hogy megnyúzza az ünnepi ráját.

Anya a vágódeszkára helyezte a polipot, és megpróbálta felszeletelni. De a kés folyton megcsúszott, csakúgy, mint a retekselelésnél.

– Majd én megcsinálom, anya.

Másodszor is elvette tőle a kést, felszeletelte a tűzforró, retekilátú polipot, belemártottál egy darabot a pirospaprikás-ecetes szószba, és anya szája elé tartottad. Régen ő is ezt szokta csinálni. Mindig megpróbáltad elkapni a falatot a saját evőpálcikáddal, de anya rád szólt:

– Ha az evőpálcikáddal eszed, nem lesz olyan finom. Nyisd ki a szád!

Most anya próbálta megragadni a falatot a saját evőpálcikájával, de te rászóltál:

– Ha az evőpálcikáddal eszed, nem lesz olyan finom. Nyisd ki a szád!

Azzal beletuszkoltad a polipdarabot a szájába. Te is megkóstoltad az ételt. A polip meleg volt és puha. Polipot reggelire? – tűnődöttél. De azért állva bekebeleztétek az egészet. Rágás közben anyát figyelted, aki megpróbált felcsippenteni egy polipdarabkát, de elejtette. A szájába dugtál egy falatot. Anya egy idő után meg sem próbált egyedül enni; várta, hogy te rakosgasd a falatokat a szájába. A keze céltalanul lógott.

– Anyám! – szólaltál meg evés közben. – Most először szólítottad őt így. – Anyám, menjünk be Szöulba!

– Inkább menjünk föl a hegyekbe! – válaszolta édesanyád.

– A hegyekbe?

– Igen, a hegyekbe.

– Vezet oda valami ösvény?

– Én magam tapostam ki.

– Menjünk be Szöulba, a kórházba!

– Majd.

– Mikor?

– Ha majd az unokahúgod letette a vizsgáit.

Hjongcsol lányáról beszélt.

– Én is el tudlak vinni a kórházba, nem kell megvárnod Hjongcsolt.

– Jól vagyok. Nem lesz semmi baj. Járok a kínai doktorhoz. Fizioterápiára is beutaltak, mert állítólag valami gond van a nyakammal.

Sehogy sem tudtad meggyőzni anyát – egyfolytában azt hajtogatta, hogy ráér bemenni a kórházba. Aztán megkérdezte, melyik a világ legkisebb országa.

A világ legkisebb országa? Úgy meredtél anyára, mintha egy idegen szólított volna le ezzel a váratlan kérdéssel: Melyik a világ legkisebb országa? Anya megkért, hogy vegyél neki egy valódi rózsafüzért, ha abban az országban jársz.

– Valódi rózsafüzért?

– Olyat, ami rózsafából készült – nézett rád édesanyád közömbösen.

– Nincs meg a rózsafüzéred?

– Megvan, de olyan kell, ami abból az országból való. – Anya elhallgatott, és nagyot sóhajtott. – Ha arra jársz, hozz egyet!

Nem válaszoltál.

– Mert te bárhova eljuthatsz.

Ezzel véget is ért a beszélgetés. Anya hallgatásba burkolózott. A polipreggeli után elmentetek otthonról. Átvágtatok a falu végét szegélyező rizsföldeken, és egy hegyi ösvényhez értetek. Bár nem sokan használták, a csapás jól ki volt taposva. A vastag tölgyavar besüpedt a lábatok alatt. Az ösvény fölé nyúló ágak néhol súrolták az

arcotokat. Anya, aki előtted bandukolt, félrehajtotta neked az ágakat. Csak akkor engedte el őket, amikor már elhaladtál mellette. Valahol felrebbent egy madár.

– Gyakran jársz ide?

– Igen.

– Kivel?

– Senkivel. Nem akad senki, aki velem jönne.

Anya egyedül mászkál ezen az ösvényen? Akkor alaposan félreismerted őt. Az ösvény túl sötét volt ahhoz, hogy bárki is egyedül kóboroljon rajta. A bambuszok néhol olyan sűrűn nőttek, hogy teljesen eltakarták az eget.

– Miért mászkálsz itt egyedül?

– Akkor jöttem ide, amikor meghalt a nénikéd. Aztán rákaptam a dologra.

Anya egyszer csak megállt a dombtetőn. Amikor mögé értél, és követted a pillantását, felkiáltottál:

– Ja, ez *az* az ösvény!

Már meg is feledkeztél róla: ez volt a legrövidebb út édesanyád édesanyjához. Kiskorodban mindig erre jöttél. Hiába építették meg a széles utat a falu közepén, az emberek még utána is szívesebben használták ezt a hegyi ösvényt. Erre jöttél akkor is, amikor a nagyanyád valamelyik ünnepre készülődött. Egy élő csirkét vezettél magad mögött kötélén. Aztán elejtetted a kötelet, és a csirke elveszett. Bár mindenütt kerested, nem sikerült a nyomára bukkanod. Vajon hova tűnhetett az a csirke? Ennyire megváltozott volna az ösvény? Régen becsukott szemmel is végig tudtál menni rajta, most azonban, ha nem pillantod meg a dombot, soha nem jössz rá, hogy ez ugyanaz az ösvény. Anya csak állt, és azt a helyet bámulta, ahol annak idején az édesanyja háza állt. Már senki sem lakott ott. A valaha legalább

ötven háztartást számláló falu lakói mind elköltöztek. Ugyan nem döntötték le az üresen maradt házakat, de már nem érkeztek új betelepülők. Ezek szerint anya rendszeresen elgyalogol idáig, hogy láthassa a kiürült szülőfaluját? Átkaroltad a derekát, és újból felvetetted, hogy talán felutazhatátok Szöulba. Anya nem felelt, hanem a kutyaórl kezdett beszélni. Amikor észrevetted, hogy a kutya nincs a kutyaórlban, rögtön kíváncsi lettél, mi történhetett vele, de még nem volt alkalmad megkérdezni.

Egy éve, amikor nyáron hazalátogattál, egy jindo volt a fészker mellé kötve. Tombolt a hőség, a láncon pedig olyan rövid volt, hogy attól féltél, a lihegő kutya, amely képtelen volt elmozdulni a tűző napról, bármelyik pillanatban holtan eshet össze. Szóltál anyának, hogy oldozza el a kutyát. Anya azt felelte, ha megtenné, az emberek nem mernének elmenni a ház előtt. Hogy köthet meg így egy kutyát, ráadásul vidéken... A kutya miatt már rögtön az érkezéskor összekaptatok anyával. Még csak nem is köszöntél neki.

– Miért kötöd meg azt a kutyát? Hadd szaladgáljon!

– Senki sem hagyja a kutyáját szabadon futkározni, még vidéken sem – akadékoskodott anya. – Mindenki láncon tartja a sajátját, különben elkóborolnak.

– Akkor szerezz egy hosszabb láncon! – vágta vissza. – Ha ilyen rövid láncon tartod, el fog pusztulni ebben a hőségben. Azért bánsz így vele, mert nem tudja megvédeni magát?

Mire anya azt felelte, hogy nincs másik láncon a házban; az előző kutyánál is ezt használta.

– Akkor menj, és vegyél egyet!

Annak ellenére, hogy hosszú idő óta most először jártál otthon, be sem mentél a házba, hanem rögtön visszaautóztál a városba, és

hoztál egy olyan hosszú láncot, hogy a kutya még az oldalsó kertbe is átmehessen. Ekkor vetted észre, hogy a kutyaól túl kicsi. Megint kocsiba vágta magad, és közölted édesanyáddal, hogy veszel egy másik kutyaólat. De anya lehurrogott; esküdözött, hogy van egy asztalos a szomszéd faluban, akivel építtethet egy új kutyaólat. Nem bírta volna elviselni, ha fizetnie kell egy ólért.

– Rengeteg deszka van itt, csak össze kell szögelni őket, te meg ilyesmire pocskólnád a pénzt? Nagyon gazdag lehetsz.

Később, mielőtt visszamentél a városba, kiállítottál két tízezer vonos csekket, és megígértetted édesanyáddal, hogy nagyobb ólat csináltat a kutyaóladnak. Anya nem ellenkezett. Többször is felhívtad őt Szöulból, hogy ellenőrizd, megépült-e már a kutyaól. Édesanyád nyugodtan hazudhatott volna, de mindig csak ennyit válaszolt:

– Meglesz, nemsokára.

Amikor már negyedszer kaptad ugyanezt a választ, elszakadt a cérna.

– Odaadtam rá a pénzt. A vidéki emberek olyan fafejűek! Hát nem sajnálsz az óladat? Szerinted hogy bír megenni olyan szűk helyen, főleg ebben a kánikulában? A saját ürülékében tapicskol, mert te még arra se veszed a fáradságot, hogy kitakarítsd az ólját. Hogy tuszkolhatsz be egy ekkora óladat egy ilyen kicsi ólba? És igazán kiengedhetné az udvarra! Hát nem sajnálsz szegényt?

A vonal túlsó végén néma csönd lett. Már kezdted bánni, amit a vidéki emberekről mondtál.

– Te csak a kutyával tudsz törődni, a saját anyád nem is érdekel? – kiabálta anya fejhango a kagylóba. – Szerinted az anyád állatkínzó? Ne mondd meg nekem, mit csináljak! Majd én elintézem.

Azzal lecsapta a kagylót.

Eddig mindig te szoktad elsőként letenni a telefont.

– Anya, majd visszahívlak – szoktad mondani, de aztán nem tartottad be az ígéreted. Nem volt időd végighallgatni édesanyád mondokáját. Most viszont édesanyád csapta le a kagylót. Mióta elköltöztél otthonról, ez volt az első eset, hogy ennyire felbőszítetted anyát. Miután elköltöztél, anya mindig azt mondogatta:

– Ne haragudj!

Bevallotta, azért küldött el Hjongcsolhoz, mert ő nem tudta volna a gondodat viselni. Anya mindenáron húzni akarta az időt, amikor felhívtad. De annak ellenére, hogy lecsapta a kagylót, sokkal jobban bántott az, ahogyan a kutyával bánt. Meg voltál döbbenve. Mi lelte anyát? Régen mindig jól bánt az állatokkal. Az a fajta asszony volt, aki, ha feljött Szöulba vendégségbe, három nap után már haza akart menni, hogy megetethesse a kutyát. Mitől lett hirtelen ilyen szórakozott? Bosszantott, hogy édesanyád ennyire érzéketlenné vált.

Pár nap múlva anya felhívott.

– Nagyon rideg lettél, régebben nem voltál ilyen. Ha az anyád lecsapja a telefont, kötelességed lenne visszahívni. Miért vagy ilyen makacs?

Itt nem a makacsságon volt a hangsúly; ennyire hosszan nem tudtál elgondolkodni a dolgon. Eszedbe jutott, anya milyen mérgesen csapta le a kagylót, és arra gondoltál, talán fel kéne hívnod, de valami miatt folyton csak halogattad a dolgot.

– Így viselkednek a tanult emberek? – vágta a fejedhez anya, és lecsapta a kagylót.

Amikor a teliholdünnep alkalmából hazalátogattál a szüleidhez, láttad, hogy egy nagy kutyaól áll a fészker mellett. Az alján puha szén volt szétterítve.

. . .

Ahogy ott álltatok egymás mellett a dombtetőn, édesanyád mesélni kezdett:

– Októberben éppen a reggelihez való rizst mostam át a mosogatónál, amikor valaki megkopogtatta a vállamat. Hátranéztem, de nem láttam senkit. Három teljes napig ez ment: úgy éreztem, mint-ha valaki bökdösne, hogy felhívja magára a figyelmemet, de amikor körülnéztem, nem volt ott senki. A negyedik napon lehetett; amikor fölkeltem és kimentem a fürdőszobába, a kutya ott feküdt a vécé előtt. Tavaly nagyon megharagudtál rám, azt mondtad, rosszul bánok a kutyával, pedig a síneknél találtam rá, és tiszta rühes volt a bundája. Megsajnáltam, hazahoztam, kikötöttem és megettettem. Ha nem kötöm ki, isten tudja, hova kóborol el, még a végén valaki befogja és megeszi... Aznap meg sem mozdult. Először azt hittem, alszik. De hiába bökdöstem. Elpusztult. Előző nap még jól belakmározott, és vidáman csóválta a farkát, de most elpusztult, és nagyon békésnek tűnt. Nem tudom, hogyan szabadult el. Először csupa csont és bőr volt. De aztán kigömbölyödött, és a szőre is kezdett kifényesedni. És olyan okos volt! Megfogta a vakondokat. – Anya felsóhajtott. – Azt mondják, ha befogasz egy embert, a végén úgymint becsap, de ha kutyát fogadsz be, az meghálálja a szeretetet. Szerintem a kutya helyettem halt meg.

Most rajtad volt a sor, hogy felsóhajts.

– Tavaly tavasszal pénzt adtam egy vándorszerzetesnek. Ő mondta, hogy idén haláleset lesz a családban. Ettől nagyon megijedtem. Egy teljes évig csak erre tudtam gondolni. Szerintem eljött értem a halál, de én folyton a rizzsel voltam elfoglalva, ezért a kutyát vitte el helyettem.

– Anya, miről beszélsz? Hívó ember létedre hogy gondolhatsz ilyesmit?

Az üres kutyaólra gondoltál, meg a földön heverő lánkra. Átkaroltad anya derekát.

– Ástam egy jó mély gödröt az udvarban, oda temettem el.

Édesanyádnak mindig is élénk volt a fantáziája. Az ősi ünnepek előestéjén apa nővére meg a többi nénikéd egy tál rizzzel érkeztek. Akkoriban még szűkében voltatok az ételnek, ezért mindnyájan hozzá akartak járulni a vacsorához. Az ünnepi szertartás után édesanyád étellel töltötte meg a rokonok tárait, hogy legyen mit hazavinniük. A szertartás alatt a rizzzel teli tálak egymás mellett sorakoztak a közelben; később anya váltig állította, hogy madarak repültek be a házba, megpihentek a rizsnél, aztán elrepültek. Ha kételkedtél, azt mondta:

– Láttam őket! Hat madár volt. A madarak az őseink, akik azért jöttek el hozzánk, hogy jóllakjanak!

A többiek nevettek, de te mintha még láttad is volna a madarak lábnyomát a fehér rizsben. Egyszer anya korán kiment a földekre, még elemózsiaát is vitt magával, de valaki megelőzte: ott hajladozott, és serényen húzgálta ki a gyomokat. Amikor megkérdezte a férfit, mit keres ott, az azt felelte, hogy éppen arra járt, és megállt egy kicsit gyomlálni, mert látta, milyen gazos a föld. Most már ketten gyomláltak tovább. Anya hálából odaadta az elemózsiaja felét az idegennek. Jól elbeszélgettek, aztán sötétedéskor mindenki ment a maga dolgára. Amikor édesanyád hazaért, és elmesélte apa nővérenek, hogy egy idegennel gyomlált a földön, apa nővére összerezzen, és megkérdezte, hogy nézett ki a férfi.

– A régi tulajdonos nézett ki így. Napszúrást kapott, és meghalt gyomlálás közben.

– Anya, nem féltél, hogy egész nap egyedül voltál egy halottal? – kérdezted.

– Nem féltém – felelte az édesanyád közömbösen. – Ha egyedül kellett volna kigazolnom, két vagy három napig is eltartott volna. Hálás vagyok annak az embernek, hogy segített nekem.

A látogatásod után rádöbbsz, hogy édesanyádat szinte megnyomorítják a fejfájások. Életvidám természete ellenére rohamosan csökkent az ereje, és egyre gyakrabban dőlt le pihenni. Már a pénzben kártyázás sem érdekelte, pedig ez volt az egyik kedvenc időtöltése. Az érzékei is eltompultak. Egy nap, miután fölött egy fazéknyi rongyot a gáztűzhelyre, hogy kifőzze őket, összeesett, és nem bírt felkelni a földről. Az összes víz elpárolgott, a rongyok meggyulladtak, a konyhában pedig vágni lehetett a füstöt, de édesanyád nem bírt kimenekülni. Az egész ház leégett volna, ha a szomszéd nem jön át megnézni, mi történt, miután meglátta a sűrűn gomolygó füstöt.

A húgod, akinek három gyereke van, egyszer azt kérdezte tőled édesanyád visszatérő fejfájásával kapcsolatban:

– Gondolod, hogy anya szeretett a konyhában lenni?

A hangja halk volt és komoly.

– Miért kérdezed?

– Mert szerintem nem.

A húgod, aki gyógyszerészként dolgozott, az első terhessége idején nyitotta meg a saját patikáját. A sógornőd vigyázott a csecsemőre, de messze lakott a patikától. A kisbaba egy darabig a sógornődéknél lakott. A húgod, aki mindig is imádta a gyerekeket, egyedül vezette

a patikát, annak ellenére, hogy csak hetente egyszer láthatta a gyereket. Szívbemarkoló volt látni, hogyan köszön el a kisbabától. Nem láttál még ennél szomorúbb búcsúzást. De a húgodat szemmel láthatóan jobban zavarta a helyzet, mint a gyereket. Míg a kisfiú egész hamar megszokta, hogy nem látja az édesanyját, a húgod minden hétvégén sírva vitte őt a sógornódhöz. A könnyei teljesen eláztatták a kezét, ahogy a kormányt markolta a hazafelé vezető úton, hétfőn pedig sírástól bedagadt szemmel állt a patika pultja mögött. Olyan szörnyű látvány volt, hogy legszívesebben megkérdezted volna tőle: „Tényleg megéri ekkora áldozatot hoznod egy patikáért?” Amikor a húgod férje kétéves továbbképzésre utazott az Egyesült Államokba, a húgod bezárta a patikát, amit még a második gyereke születése után is ő vezetett. Azt mondta, szerinte a gyerekek rengeteg tapasztalatot gyűjthetnek Amerikában, te pedig arra gondoltál: Igen, légy szíves, engedd el magad egy kicsit, és pihenj végre. Amióta a húgod férjhez ment, egy perc pihenőt sem engedélyezett magának. Amerikában szülte meg a harmadik gyereket, aztán hazajött. Most egy ötfős családra kellett főznie. Azt mondta, egyik hónapban kétszáz halat ettek meg.

– Kétszázat egy hónapban? Halon éltetek? – kérdezted, mire a húgod azt felelte, hogy igen.

Ez még azelőtt volt, hogy a holmijuk megérkezett volna Amerikából. A húgod még nem szokta meg az új házat, a kisbaba még szopott, így nem maradt idő a bevásárlásra. Az anyósa küldött egy ládányi sózott-szárított kishalat, és a család tíz nap alatt megette az egészet. A testvéred nevetve mesélte:

– Főztem egy fazék babcsíralevest, és kisütöttem mellé néhány halat, aztán másnap cukkinilevest csináltam hallal.

Amikor megkérdezte az anyósát, honnan szerezhetne még halat, megtudta, hogy az interneten lehet rendelni. Mivel az első adagot villámgyorsan felfalták, két ládányit rendelt egyszerre.

– Amikor megérkezett a szállítmány, megmostam és megszámláltam a halakat: kétszáz darab volt. Négyesével-ötösével összecsomagoltam és lefagyasztottam őket, hogy ne legyen olyan macerás a főzés. Aztán hirtelen elkapott a méreg: legszívesebben földhöz vágtam volna az egészet – mondta a húgod nyugodtan. – És eszembe jutott anya. Arra gondoltam, mit érezhetett abban a lepukkant konyhában, miközben a családra főzött. Emlékszel, mennyit ettünk? A két kisasztal csak úgy roskadozott a kajától. Emlékszel, milyen nagy volt a rizses tálunk? És még ebédet is kellett csomagolnia nekünk, meg köretet, amit abból csinált, amit éppen a földeken talált... Hogy bírta ezt elviselni nap mint nap? Mivel apa volt a legidősebb testvér, mindig beköszönt hozzánk egy-két rokon. Nem hinném, hogy anya szeretett a konyhában lenni.

Ez készületlenül ért. Te csak a konyhában tudtad elképzelni anyát. Anya lénye összeforrt a konyhával. Egyszer sem merült fel benned, anya vajon szeret-e a konyhában lenni.

Hogy egy kis pénzt keressen, édesanyád selyemhernyókat tenyészített, malátasört főzött és tofut készített. Úgy próbált pénzt gyűjteni, hogy semmire sem költött. Anya mindent megőrzött. Néha eladott egy-egy ócska lámpát, kopott vasalókövet vagy régi edényt a városiaknak. A városiaknak tetszettek az antik tárgyak, amiket anya használt, és bár anya nem ragaszkodott különösebben ezekhez a

holmikhoz, úgy alkudozott, mint egy született kereskedő. Először mindig úgy tűnt, mintha veszésre állna, de aztán csak elérte, amit akart. Némán végighallgatta a vevő ajánlatát, aztán így szólt:

– Adjon érte ennyit meg ennyit!

– Ki adna ilyen sokat ezért a vacakért? – próbált kötekedni a vevő.

– Akkor minek akarja megvenni? – vágott vissza anya, és kivette a vevő kezéből a lámpát. Mire az azt dünnyögte:

– Maga aztán ért az üzlethez –, és leszámolta neki a pénzt.

Édesanyád semmit sem vett teljes áron. Amit tudott, maga csinált, így soha nem ült tétlenül. Éjt nappallá téve varrt, kötött és művelte a földet. Anya földjei sosem heverték parlagon. Tavasszal krumplit ültetett, aztán salátát, koronás margitvirágot, mályvát, fokhagymát, paprikát és kukoricát. A kerítés mentén gödröt vájt a cukkininak, a földön pedig babot vetett. Anyu birtokán mindig termett szezámrag, eperlevél meg uborka. Ha nem a konyhában volt, akkor a földeken. Krumplit, jamgyökeret és cukkinit szüretelt, vagy káposztát és retket húzott ki a földből. Anya munkája volt a példa, hogy ki mint vet, úgy arat. Csak azért adott ki pénzt, amit nem lehetett magról vetni: a kiskacsákért meg a kiscsibékért, amelyek tavasszal ott futkároztak az udvaron, vagy a kismalacokért, amelyek az ólban laktak.

Egyik évben a kutya kilencet kölykezett. Egy hónap múlva anya hatot belerakott egy kosárba, és miután a kosár tele lett, az utolsót a kezébe nyomta.

– Gyere velem! – mondta.

A busz, amire felszálltatok, tele volt emberekkel, akik a városba igyekeztek, hogy eladják a portékájukat: a szárított paprikával, szezámraggal, fekete babbal teli zsákokat, a kosarak alján árválkodó káposztafejeket és retkeket. A buszmegállóban hatalmas tömeg

verődött össze, és az arra járók meg-megálltak, hogy lebonyolítsanak egy-egy üzletet. A ficáncoló kiskutyákkal teli kosárba csúsztatod a karodon ülő meleg kiskutyát, leguggoltál anya mellé, és vártad, hogy a kiskutyák elkeljenek. A kiskutyák, amiket anya egy hónapig gondozott, dundik voltak, egészségesek és szelídek; semmiféle gyanakvást vagy ellenségességet nem mutattak az emberek felé. Farkcsóválva üdvözölték a kosár köré gyűlő embereket, és megnyalogatták a kezüket. Anya kiskutyái gyorsabban elkeltek, mint a retek, a káposzta vagy a bab. Amikor az utolsó kutyát is eladta, anya felállt, és azt kérdezte tőled:

– Mit szeretnél?

Megfogtad a kezét, és döbbsen meredtél rá, az édesanyádra, aki csak ritkán kérdezett ilyesmit.

– Azt kérdeztem, mit szeretnél.

– Egy könyvet!

– Egy könyvet?

– Igen, egy könyvet!

Anya úgy viselkedett, mint aki nem tudja, mit tegyen. Egy darabig csak nézett rád, aztán megkérdezte, hol lehet könyvet venni. Előresiettel, és elvezetted anyát a piac bejáratánál lévő könyvesboltba, ahol öt út keresztezte egymást. Anya nem ment be veled.

– Válassz valamit – mondta –, aztán kérdezd meg, mennyibe kerül, és gyere ki hozzám!

Egy egyszerű gumipapucs vásárlásánál is mind a két felet felpróbáltatta veled, és mindig kevesebbet fizetett, mint amit a kereskedő előszörre mondott; de most, a könyvnél rád bízta a választást, mint aki nem akar alkudozni. A könyvesboltban hirtelen úgy érezted magad, mint a prérin. Fogalmad sem volt, melyik könyvet válaszd. Azért kértél könyvet, mert te is beleolvastál a könyvekbe, amiket a

testvéreid szoktak hazavinni az iskolából, de mire a végükre érhetől volna, mindig elkobozták őket. Az iskolai könyvtárban más könyvek voltak, mint amilyeneket Hjongcsol szokott hazahozni. Az volt a címük, hogy *Sa asszony délre költözik* vagy *Junbok Sin (Shin Yun-bok) életrajza*. Amíg anya a könyvesbolt előtt várt rád, kiválasztottál egy könyvet. Az volt a címe, hogy *Emberi, nagyon is emberi*. Anya, aki életében először volt hajlandó fizetni egy könyvért, ami nem iskolai tankönyv volt, lepillantott a kiválasztott kötetre.

– Ezt a könyvet kéred?

Gyorsan rábólintottál, mert féltél, hogy meggondolja magát. Valójában azt sem tudtad, miről szól a könyv. Az állt rajta, hogy Nietzsche írta, de te nem ismerted ezt a nevet. Csak azért választottad ezt a könyvet, mert megtetszett a címe. Anya odaadta a könyv árát; a teljes árat. A buszon már a könyvet szorítottad a mellkasodhoz a kiskutya helyett, és kibámultál az ablakon. Egy görnyedt hátú öregasszony kétségbeesett tekintettel nézte a járókelőket, hogy megpróbálja eladni azt az egytálnyi ragacsos rizst, ami a műanyag vödörben maradt.

A hegyi ösvényen, ahonnan jól látszott a nagyszüleid régi faluja, édesanyád elmesélte, hogy az apja, aki városról városra vándorolva kutatott arany és szén után, hároméves korában jött haza először. Egy új vasútállomás építésében vett részt, amikor balesetet szenvedett. A falubeliek, akik a hírt hozták nagyanyának, nézték, amint anya fel-alá szaladgál az udvaron, majd így szóltak:

- Ostoba gyermek, itt nevetgélsz, amikor az apád meghalt!
- Így emlékszel rá?

– Igen.

Édesanyád azt mondta, néha haragudott az anyjára, vagyis a nagyanyádra.

– Biztos, hogy özvegyként minden az ő nyakába szakadt, de azért elküldhetett volna iskolába. A bátyám japán iskolába járt, a nővérem is; nem értem, engem miért fogott otthon. Egész életemben sötétségben éltem...

Anya végül beleegyezett, hogy elmegy veled Szöulba, ha nem szólsz Hjongcsolnak. Amikor kiléptetek a házból, még egyszer megígértette veled, hogy így lesz.

Miközben kórházról kórházra jártatok, hogy kiderítsétek anya fejfájásainak az okát, az egyik orvos különös dolgot mondott: édesanyádnak régebben már volt egy agyvérzése. Agyvérzése? Azt felelted, kizárt dolog. Mire az orvos rábökött egy foltra a röntgenfelvételen, és azt mondta, ez az agyvérzés jele.

– Agyvérzése volt, és nem vette észre?

Az orvos azt mondta, édesanyádnak észre kellett vennie az agyvérzést. Tekintve, mennyi vér gyűlt össze azon a bizonyos helyen, éreznie kellett a nyomást. Az orvos azt állította, hogy anyának állandó fájdalmai vannak. A teste folyamatos görcsben van.

– Hogy érti azt, hogy állandó fájdalmai vannak? Anya mindig is egészséges volt.

– Hát, ez nem teljesen igaz – felelte az orvos.

Mintha egy semmiből előkerült szög fúródott volna a tenyeredbe. Az orvos lecsapolta az anya agyában felgyülemlt vért, de a fejfájás csak nem akart elmúlni. Egyik percben anya még vígan csacsogott, a másikon meg már olyan óvatosan tapogatta a fejét, mintha üvegből lenne. Ilyenkor haza kellett mennie, és le kellett feküdnie a fészerben lévő deszkadobogóra.

– Anya, szeretsz a konyhában lenni?

Amikor először tetted föl ezt a kérdést, édesanyád nem értette, mire akarsz kilyukadni.

– Szeretted a konyhában lenni? Szeretted főzni?

Anya farkasszemet nézett veled.

– Ez nem szeretet kérdése. Főztem, mert valakinek főznie kellett. El kellett látnom a háztartást, hogy legyen mit ennetek, és el tudjatok menni iskolába. Nem lehet mindig azt csinálni, amit szeretünk.

– Anya arckifejezése azt sugallta: Miféle kérdés ez? – Ha az ember csak azzal foglalkozik, amit szeret, ki csinálja meg helyette azt, amit nem szeret? – dünnyögte.

– De mégis. Szeretted vagy sem?

Anya úgy nézett körül, mintha egy titkot akarna megvallani, majd azt suttozta:

– Sok fedőt eltörtem.

– Eltörted a fedőket?

– Nem láttam be, mi értelme az egésznek. A földön, ha tavasszal elveted a magot, ősszel van mit leszüretelned. Ha elveted a spenótot, lesz spenótot; ha elveted a kukoricát, lesz kukoricád... De a konyhai munkának se vége, se hossza. Megeszed a reggelit, aztán jön az ebéd, aztán a vacsora, és amikor kivilágosodik, megint reggelizni kell... Biztosan jobban élveztem volna, ha többféle zöldséget készítek, de mivel mindig ugyanazokat ültettem a földön, mindig ugyanazt főztem. Ha sokszor csinálod ugyanazt, egy idő után megundorodsz tőle. Ha kezdtem úgy érezni magam a konyhában, mintha börtönben lennék, kimentem a hátsó udvarra, fogtam a legkopottabb fedőt,

és teljes erőből a falhoz csaptam. A nénikéd nem tud erről. Ha tudná, azt mondaná, hogy bolond vagyok.

Anya elmesélte, hogy pár nap múlva mindig vett egy új fedőt, hogy pótolja azt, amit összetört.

– Egy csomó pénzt elpazaroltam. Amikor elmentem megvenni az új fedőt, mindig arra gondoltam, mekkora kárt okoztam, és szörnyen éreztem magam, de nem bírtam magammal. A fedő hangja meggyógyított. Szabadnak éreztem magam. – Édesanyád a szája elé tartotta az ujját: – Sss! Erről még senkinek sem beszéltem! – Pajkos vigyor bujkált a szája szögletében. – Ha nincs kedved főzni, vágj oda egy fedőt! Még ha később el is szörnyülködsz rajta, mennyi pénzt elszórtál, egészen meg fogsz könnyebbülni. Persze, te nem vagy férjnél, úgyhogy nem is fogsz ilyen helyzetbe kerülni.

Édesanyád nagyot sóhajtott.

– De azért szép volt látni titeket felnőni. Sokszor annyi dolgom volt, hogy még a törülközőt sem tudtam megkötni a fejemen, de amikor ott ültetek az asztalnál, és mohón kanalaztatok, arra gondoltam, nincs ennél nagyobb boldogság a világon. Olyan könnyű volt veletek! Akkor is józúuen ettetek, ha csak egy egyszerű babos cukkinilevest főztem, ha pedig nagyritkán pároltam egy kis halat, rögtön felragyogott az arcotok... Olyan jól ettetek, hogy végigidegeskedtem a kamaszkorotokat. Ha kiraktam egy fazék főtt krumplit uzsonnára, elfogyott, mire hazaértem. És voltak napok, amikor láttam, milyen gyorsan fogy a rizs a pincéből; bizony előfordult, hogy egy szem se maradt belőle. Amikor lementem a pincébe, hogy fölvigyek egy kis rizst a vacsorához, és csak a bödön alját karistoltam a kanallal, elszorult a szívem: mit adok enni holnap reggel a kincseimnek? Akkoriban nem az volt a fontos, szeretek-e főzni vagy sem. Ha főztem egy nagy fazék rizst meg egy kis fazék levest, nem törődtem

a fáradtsággal. Örültem, hogy a gyerekeim enni tudnak. Biztosan furcsán hangzik, de akkoriban mindig attól féltünk, hogy nem lesz mit ennünk. Az evés meg a túlélés volt a legfontosabb.

Aztán mosolyogva hozzátette, hogy ez volt élete legszebb időszak.

De a fejfájások letörölték a mosolyt anya arcáról. A fájdalom belemart a lelkébe, és mint egy mezei egér, lassan szétrágta hegyes fogaival.

A férfi, akivel a szórólapokat csináltatod, elnyűtt pamutruhát visel. Egy pillantás is elég, hogy megállapítsd róla, ez egy nagy gonddal elkészített öltözék. Noha tudod, hogy a férfi mindig elnyűtt pamutruhát visel, nem bírod levenni róla a szemed. A férfi már hallotta a hírt édesanyádról, és azt mondja, a minta alapján megtervezi a szórólapot, és gyorsan kinyomtatattatja abban a nyomdában, ahol az üzlettársa szokott dolgoztatni. Mivel nincs friss képetek anyáról, úgy döntöttetek a testvéreiddel, hogy azt a családi fotót fogjátok felhasználni, amit a bátyád rakott fel az internetre. A férfi szemügyre veszi anya arcát a fényképen.

– Az édesanyja nagyon csinos nő.

Mire te gondolkodás nélkül rávágod, hogy nagyon tetszik a férfi ruhája.

A férfi elmosolyodik a szavaidon.

– Édesanyám varrta.

– Nem halt meg?

– Amikor még élt.

A férfi elmeséli, hogy gyerekkora óta csak a pamutot viseli el magán, mert allergiás. Ha bármilyen más anyag ér a bőréhez, viszkető kiütések jelennek meg rajta. Egész életében az édesanyja által varrt ruhákat hordta. Nem tud másképp visszaemlékezni az édesanyjára, csak varrotűvel a kezében. Az asszony folyton csak varrt; az alsóneműtől a zokniig mindent saját kezűleg kellett elkészítenie.

A férfi azt mondja, amikor a temetés után kinyitotta az édesanyja szekrényét, annyi pamutruhát talált, hogy az bőven elég lesz a haláláig. Ezt a ruhát is a szekrényben találta. Hogy milyen volt az édesanyja? Belesajdul a szíved a válaszba. Mégis megkérdezed a férfit, aki éppen a szeretett édesanyjára emlékezik:

– Mit gondol, boldog volt az édesanyja?

A férfi próbál udvariasan fogalmazni, de az arckifejezése arról árulkodik, hogy megsértetted az édesanyja emlékét.

– Az én anyám más volt, mint a mai nők.